

SAMASSA VENEESSÄ

*Yksityismetsätalouden Metsänhoitajat –
Enskilda Skogsbrukets Forstmästare r.y.*

50 VUOTTA

Samassa veneessä

**Yksityismetsätalouden Metsänhoitajat –
Enskilda Skogsbrukets Forstmästare r.y.**

50 vuotta

Seppo Hartikainen
Jaakko Kaipainen
Juhani Kokkonen
Risto Ranta
Matti Ruotsalainen

Samassa veneessä

**Yksityismetsätalouden Metsänhoitajat –
Enskilda Skogsbrukets Forstmästare r.y.**

50 vuotta

Kannen kuvat

Kaj Lindh, Sakari Pönniö

Taitto

Margita Törnroth

ISBN 978-952-92-1578-2 (sid.)

ISBN 978-952-92-1579-9 (PDF)

Painatus

Multiprint Oy, Helsinki 2007

SISÄLLYS

Alkusanat	5
1 JOHDANTO	7
2 KATSAUS YKSITYISMETSÄTALouden HISTORIAAN	8
3 YKSITYISMETSÄTALouden METSÄNHOITAJAT - ENSKILDA SKOGSBRUKETS FORSTMÄSTARE r.y.	16
3.1 Toiminta-ajatus	16
3.2 Hallinto	16
3.3 Talous	19
3.4 Jäsenmäärän kehitys	20
3.5 Jäsenkunnan metsänhoitajien palkkakehitys	21
4 YKSITYISMETSÄTALouden METSÄNHOITAJIEN YHTEISTOIMINTA	22
4.1 YMEF:in perustaminen 1955	22
4.2 Yhdistystoiminta kehittyä	23
4.3 Raastava remontti	25
4.4 Metsänparannusmetsänhoitajat.	25
4.4.1 Yhdistyksen perustaminen ja tarkoitus	25
4.4.2 Organisaatiomuutokset	26
4.4.3 Matkailua	27
5 TYÖEHTOSOPIMUKSET JA PALKKAUSKYSYMYKSET	29
5.1 Monenlaisia organisaatiokaavailuja ja organisaatioita	29
5.2 Luottamusmiestoiminta	30
5.3 Eläkeasiat	31
5.3.1 Lisäeläkejärjestelmän taustaa	32
5.3.2 Eläke-etuuksien heikentäminen	33
5.3.3 Nykyinen eläketilanne	33
5.4 METO-yhteistyö	34
5.5 Vuodet ennen työtaistelua	34
5.5.1 Työtaistelun edellä	35
5.5.2 Yhteistyösopimus ja yhteinen neuvottelukunta	36

5.6	Kohti työtaistelua	37
5.7	Työtaistelu	37
5.8	YMEF:in hallituskriisi	38
5.9	Metsäkeskusten rooli ja tehtävät muuttuvat	39
5.9.1	Uusi laki voimaan	40
5.9.2	Metsäkeskusten strategia ja kehittämistyö	41
6	MUU TOIMINTA	42
6.1	Ammatilliset ja sivistykselliset pyrkimykset	42
6.2	Virkistystä ja ammatillista yhteenkuuluvuutta	43
6.3	Kannustuspalkinto	50
7	TAPION JA METSÄKESKUSTEN METSÄNHOITAJAT METSÄPOLITIIKAN TOIMEENPANIJOINA	51
7.1	Metsäpolitiikan lyhyt oppimäärä	51
7.2	Metsien käytön kehitys ja käytön säätely ennen edistämisaikaa	52
7.3	Yksityismetsätaloutta edistetään	53
7.4	Lait remonttiin	56
8	ARVIOINTIA	59
8.1	Jäsenkyselyn tulokset eivät hemaise	59
8.2	Konkareilla erilainen käsitys	60
8.3	Mitä sitten kun?	61
	LIITE	62
	KIRJALLISUUS	65

Alkusanat

Yksityismetsätalouden Metsänhoitajat–Enskilda Skogsbrukets Forstmästare r.y. -yhdistys perustettiin 1955 yksityismetsätaloudessa työskentelevien yhdisteeksi ja työsuhde-etujen ajamiseen. Kuten organisaatiot, joita edustamme, myös yhdistyksemme on elänyt ja sopeutunut erilaisiin metsäpolitiikan muutoksiin. On eletty aikoja, jolloin työnantajillamme on ollut vahva missio ja kausia, jolloin työnantajiemme tehtävä on ollut "hukassa".

Suomi elää metsistään. Intensiivisestä metsien käytöstä seuraa aina erilaisten tarpeiden yhteensovittaminen. Nyt tuntuu siltä, että metsäpolitiikan toimeenpanijoita huudetaan apuun edistämään puun markkinoille tuloa. Se pitäisi tehdä kuitenkin niin hienovaraisesti, että puumarkkinat eivät häiriidy.

Luonnonhoitoa on vaalittu 15 vuotta ja se on osoittanut, että metsäkeskusten väki on onnistunut vaativassa tehtävässään sovittaa yhteen metsän käytön, luonnonhoidon ja vesien suojelun intressejä. Uskomme myös, että metsäkeskuslainsäädännön muutostyössä onnistutaan rakentamaan sellainen missio ja toimeenpaneva organisaatio, että hyvinvointimme perustana oleva puujalka toimii - kompuroinnista huolimatta.

Juhlavuoden kunniaksi yhdistyksen hallitus pyysi meitä allekirjoittaneita muistelemaan menneitä - tikulla silmää, joka vanhoja kaivelee - periaatteet huomioiden ja kirjoittamaan yhdistyksen toiminnan historiikki. Olemme jakaneet kirjoitustehtävän niin, että

- kappaleet 1, 2, 4.1–4.3, 7 ja 8 on kirjoittanut Matti Ruotsalainen
- kappaleen 3 Risto Ranta
- kappaleen 4.4 Juhani Kokkonen
- kappaleen 5 Jaakko Kaipainen
- kappaleen 6 Seppo Hartikainen ja Matti Ruotsalainen

Lähteinä on käytetty pääosin yhdistyksen pöytäkirjoja, jäsenkyselyä, Suomen Metsänhoitajaliiton arkistoa ja viitekirjallisuutta. Historiikissa on tietenkin paljon kirjoittajien arvioita ja näkemyksiä yhdistyksen ja työnantajiemme toiminnasta. Toivomme, että julkaisu valaisee riittävästi yksityismetsätaloudessa työskennelleiden ja vielä työssä käyvien metsänhoitajien toiminnan ja työympäristön muutoksia. Tekstin on toimittanut Kristiina Kulmala.

Helsingissä Tapion päivänä 18.6.2006

Matti Ruotsalainen

Kiitokset historiikin toimituskunnalle

Yhdistyksemme 50-vuotishistoriikin laadinta on ollut haastava ja vaativa työ. Edellinen historiikki laadittiin kaksikymmentä vuotta sitten. Siitä ajasta tähän päivään on tapahtunut paljon yksityismetsätaloudessa ja yhdistyksemme toiminnassa. Laajan ja monipuolisen aineiston läpikäynti on vaatinut paljon vapaaehtoistyötä sekä suurta innostusta ja halua kuvata menneitä tapahtumia jälkipolvien luettavaksi ja varmaan osin ihmeteltäväksikin.

Työ on nyt saatu hienosti tehdyksi ja siitä parhaimmat kiitokset kaikille historiikin kirjoittamiseen, kuvien toimittamiseen ja työn toteutukseen osallistuneille. Erityisesti kiitän Matti Ruotsalaista ja Jaakko Kaipaista, jotka ovat voimiaan ja aikaansa säästämättä kuvanneet laajasti ja syvällisesti niin Suomen metsätalouden kehitystä kuin vaiheikkaita 90-luvun työmarkkinatapahtumia.

Historiikin julkistaminen ilman taloudellista tukea olisi ollut mahdotonta. Työtä ovat tukeneet Metsämiesten Säätiö, Metsäkeskuksen yhteistyöryhmä (YTY), Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, Metsälehti ja Kemira. Suuret kiitokset tukea myöntäneille.

Antoisia luku- ja muisteluhetkiä.

Seppo Repo
puheenjohtajana vuodesta 2000

1 JOHDANTO

Yksityismetsätalouden työnantajamme ovat olleet metsäpolitiikan toimeenpanijoi-
ta. Tässä historiikissa kuvataan työtä, jota jäsenistömme on tehnyt ja sitä, miten
se on sidoksissa yhteiskunnan ja metsätalouden kehitykseen. Vaikka jäsenistöä edus-
tava yhdistys on vasta 50-vuotias, organisaatiot, tehtävät ja toimintakulttuurit ovat jo
lähes sadan vuoden kehityksen tulosta.

Halusimme kirjata historiikkiin lyhyesti metsien käytön historiaa eli sen, mitä var-
ten metsiä on hyödynnetty ja miten yhteiskunta on niiden käyttöä ohjailnut. Tämä
kevyt analyttinen ote lisänee historiikin kiinnostavuutta ainakin siihen verrattuna,
että se olisi vain luettelo menneistä tapahtumista. Historiikki kertoo onnistumisista ja
toisaalta ristiriidoista metsien käytössä. Näihin johtaneita syitä on tarkoitus selvittää.

Metsiä on aina käytetty ihmisten tarpeiden tyydyttämiseksi. Tarpeet ovat vaihdel-
leet vuosikymmenten tai satojen vuosien aikana suuresti. Suhtautuminen metsään,
metsänhoitoon ja käyttöön voidaan selittää tarpeiden tyydyttämisellä.

Elämme parhaillaan sen uhkan edessä, että organisaatioita puretaan. Muutoksiin
on ajauduttu markkinatalouden ja kilpailun vapauttamisen nimissä. Olisiko kehitystä
voitu ennakoida? Ehkä se olisi onnistunut. Tämän vuoksi organisaatioiden tehtävien
muutoksia lähestytään historiikissa yhteisön tarpeiden kehittymisen kautta.

Historiikkiin kuuluu oleellisen osana juhlijän elämän kuvaaminen. Siinä keskity-
tään kahden viime vuosikymmenen vaiheisiin. Aiempiakin vaiheita kuvataan kursoo-
risesti, jotta lukija saisi riittävän kuvan asioista pelkästään tähän teokseen tutustuma-
lla. Aiempi historia on luettavissa yhdistyksen 30-vuotishistoriikista.

2 KATSAUS METSIEN KÄYTÖN HISTORIAAN

Metsien käyttö tyydyttää ihmisten tarpeita, maslowilaisuus kertoo miten

Metsä ei tarvitse hoitoa. Luonto hoitaa metsät parhaansa mukaan ja aikataulunsa mukaisesti. Luonnolla ei ole kiirettä eikä tarvetta ohjata metsän kehitystä muutoin kuin ekosysteemin sisäisen kehityksen ehdoin. Tarve syntyy ihmisen tarpeista, jotka ovat vaihdelleet suuresti vuosikymmenien mittaan.

Abraham Maslow on esittänyt ihmisen käyttäytymistä selittävän tunnetun tarvehierarkiensa. Professori Matti Leikola sijoitti eräässä metsäpäivien esitelmässään suomalaisen metsän käytön muutokset Maslowin tarvehierarkian viisiportaiselle asteikolle. Tätä kiehtovaa rinnastusta ei sen jälkeen ole kehitelty edelleen. Selitysmallilla kenties voitaisiin ennakoida metsän käytön tulevia tarpeita ja niiden organisaatioiden tehtäviä, joiden palveluksessa yksityismetsätalouden metsänhoitajat työskentelevät.

Maslowin tarvehierarkialla voidaan selittää ihmisten suhdetta metsään sekä metsän käyttöä ja hoitoa parin edellisen vuosisadan aikana. Maslow lähtee ajatuksesta, että ihmisen käyttäytymistä ohjaa osin tiedostamattomien tarpeiden tyydyttäminen. Malli on portaikko, jota voi edetä vain askelmalta toiselle. Edellisen tason tarpeiden pitää tyydyttyä, ennen kuin seuraava taso ohjaa toimintaa. Viisiportaisessa mallissa alinna ovat fysiologiset tarpeet, sitten turvallisuuden tarpeet, sosiaaliset tarpeet, arvostuksen tarpeet ja ylimpänä portaana itsensä toteuttamisen tarpeet.

Ihminen osana luontoa 1700-luvulle

Suomen asukasluku oli tuhat vuotta sitten, rautakauden lopulla, arviolta 50 000 henkeä. Väkeä oli 300 000 henkeä 1500-luvun alussa, silloin Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan asutuksen käynnisti tarve hakea Ruotsi-Suomelle itäraja. Ihmiset elivät eränkävynnistä, joka ei juuri muuttanut metsäluontoa. Alkeellisella pyyntitekniikalla ja huonoilla aseilla ei riistää voitu verottaa niin paljoa, etteivätkö kannat olisi nopeasti palautuneet ennalleen. Vähäisen väestön tarvepuilla ja kaskeamisella ei metsäluontoon saatu pintanaarmuja merkittävämpää vaikutusta.

Väestönlaskennassa 1749 meitä oli vieläkin vain 410 000 henkeä. Raju väestön kasvu alkoi 1750-luvulla ja se näkyi metsien käytössä. Ruokittavia oli jo miljoona suuta 1810. Maatalous oli alkeellista kaskiviljelyä ja luonnonheinän keruuta karjalle.

Fysiologiset tarpeet

Maisema muuttui väestöpaineen myötä. Metsää käytti eniten laivanrakennus ja kai-vosteollisuus. Masuunit tarvitsivat hiiltä. Suuria puita haalittiin mastoiksi ja kylkilan-kuiksi. Metsää käytettiin surutta kaskeamalla ja polttamalla puita tervaksi. Kaska-
sta saatiin vilja ja tervalla särvin. Kaskiviljely söi paljon metsiä, yksi kaski antoi vain 2-3
hyvää satoa. Sen jälkeen alue jäi metsittymään 30-40 vuodeksi, jonka jälkeen poltet-
tiin uusi kaski.

Lusto/Yrjö Ilvessalon kokoelma

Kaskiviljely kulutti runsaasti metsiä. Etualalla kaadettu kaski, taaempaa ruishalme ja taustalla eri-ikäisiä ahoja ja kaskimetsää. Kuva vuodelta 1915.

Nopeasti kasvava väestö tarvitsi leipää, kahden miljoonan raja saavutettiin vuosi-
sadan lopussa. Tällöin kaskialue kattoi rannikkoseutuja ja vedenjakaja-aluetta lukuun
ottamatta koko eteläisen Suomen. Kaskiviljely muutti maisemaa ja vaikutti myös
merkittävästi puustoon ja metsäluontoon. Lähes yhtä tuhoisaa metsille oli tervan polt-
to. Tervaksiksi kuorittiin nuoria männiköitä niin, että ne pihkottuivat. Muutaman vuo-
den kuluttua ne kelpasivat tervahautaan. Tervaa poltettiin kaikkialla Suomessa, mutta
erityisesti Kainuussa ja Pohjanmaalla.

Puuvaroja kulutti 1800-luvun lopulla eniten kuitenkin kotitarvekäyttö. Kaksi kol-
masosaa puun kulutuksesta meni rakentamiseen, lämmittämiseen ja aitaamiseen. Pe-
rustuksiltaan huonot rakennukset olivat lyhytikäisiä. Karja kulki vapaana, joten pellot
oli aidattava. Karjan kulkemista lähimetsistä syntyi hakamaita. Rantaluhdasta niitet-
tiin heinät lehmillä, jotka niukalla ravinnolla eivät kuitenkaan antaneet maitoa talvel-
la. Kukapa olisi osannut huolestua korpikolvan tai täpläkarvasieniäisen kohtalosta.

Vanhoissa valokuvissa ei näy vanhoja metsiä eikä niistä löydy lahoppujatkumojia. Ihmisille piti saada leipää ja se oli petäjäistä tiukan paikan tullen.

Monimuotoisuus kukoisti ahoilla ja hakamailla. Lehmänulosteen mukana levisivät mansikat ja mesimarjat entisiin metsiin. Hakamaalehdot varjeltuivat kuusetumiselta, kunnes tehomaaatalous ajoi lehmät aitauksiin ja ympärivuotiselle navetta-appeelle. Eipä ole enää pientareita, ei hakamaita eikä monipuolisia eloyhteisöjä. Kukaan ei puolustanut niiden häviämistä kuten nyt Kessin porojen laidunmaita.

Lusto/H. Timgrenin kokoelma/Wivi Timgren

Metsiä on aina hyödynnetty ihmisten tarpeiden tyydyttämiseksi. Saarijärveltä otetussa kuvassa näkyy monenlaisen käytön jäljet. Kuva vuodelta 1906.

Nämä pahiten metsiä kuluttavat käyttötavat alkoivat hiipua 1800-luvun jälkipuoliskolla. Samalla sahateollisuus nosti nopeasti päätään. Snellmanin ajama elinkeinovapauslaki sai sahurit liikkeelle, sahateollisuus osti vain järeitä tukkeja. Niinpä hakkuut olivat hirrenharsintaa tai määrämittahakkuita, jossa pienet puut jätettiin käytön puutteessa hakkuualueelle "kasvamaan". Metsät jäivät kuitenkin tukkipuuhakkuiden jäljiltä rappiolle. Nopeasti lisääntyvä käyttö siirsi kelvollisen metsän rajaa silmän kantamattomiin.

Turvallisuuden tarpeet

Puun teollinen käyttö alkoi 1800-luvun loppupuolella. Tukkipuulla oli kysyntää ja sillä alettiin käydä kauppaa. Aluksi puuta myytiin konsessiokaupoilla, puutavarafirma sopi alueen vuokrasta hakkuuta varten 4–20 vuodeksi. Metsäyhtiöt ostivat runsaasti tiloja maapohjineen.

Kansakunnan hyvinvointi oli 1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä jo kohonnut niin, että päällimmäiseksi kohosivat turvallisuuden tarpeet. Maaseudullekin oli virrannut metsäkauppojen ja hakkuiden tuomista työtuloista rahaa, jolla perustarpeet lopulta tyydytettiin. Mekaanisen metsäteollisuuden puunkäyttö vakiintui 1920-luvun lopulla tasolle, joka ylittyi vasta 1990-luvulla.

Suuri tukkihullutus nosti esille ongelman metsän riittävyydestä. Se ei ollut vain pienen virkakunnan huoli, moni kansalainenkin saattoi todeta kunnollisten metsien häviävän tyystin. Metsien kohtalosta huolestuneet ihmiset perustivat 1907 Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio ry:n valistamaan kansaa turmiollisen metsän käytön seuraamuksista ja opastamaan viisaaseen käyttöön - kasvattamaan metsiään tukkipuiksi laajenevan sahateollisuuden tarpeisiin.

Lusto/Yrjö Ilvessalon kokoelma

Metsätaloudellisen valistustoimiston (Tapion toimisto) postikortti 1920-luvulta. Toimiston tehtävä oli kannustaa metsänomistajia puuntuotannon tehostamiseen mm. turvemaita ojittamalla.

Ensimmäinen läike turvallisuuden tarpeen tyydyttämiseen oli suuri metsälakipaketti 20-luvulla, sillä oli tarkoitus parantaa metsien tilaa ja lisätä teollisuuspuun hakuumahdollisuuksia. Erityispiirteiden turvallisuuden tarpeiden tyydyttämiseen toivat so-tavuodet. Tavaroiden ja palvelujen puute sai aikaan erityislainsäädännön, jolla hintoja ja palkkoja säädeltiin. Polttopuun ja osin teollisuuspuunkin saanti turvattiin lailla. Hintojen ja palkkojen säännöstely päättyi 1948, mutta tavaroiden jatkuu 50-luvun puo-liväliin. Metsäteollisuus sai ainoana vientiteollisuuden muotona säännöstelyaikana eri-tyiskohtelun, sen toimintaedellytykset pyrittiin turvaamaan.

Metsien hoito tehostui metsänhoitoyhdistyslain ja metsämarssin ansiosta. Koskaan ei saavutettane sitä suuren innostuksen tasoa, mitä Suomessa oli metsien hoitoon 50-luvulla. Metsänhoito oli hyväksyttyä ja metsäammattilaisia arvostettiin. Puulla pääs-tiin parempiin päiviin, turvallisuuteen satsattiin.

Metsien valjastaminen puuntuotantoon tehostui harsintajulkilausumalla ja jopa lain-vartijoiden säily alkoi sivallella. Alaharvennus ja selkeät uudistushakkuut olivat aino-at oikeat metsänkäsittelytavat. Poikkeamat oli helppo tunnistaa. Jos metsänomistaja tai hänen edustamanaan metsänhoitoyhdistys ei saanut taimikkoa aikaiseksi, uhkana oli katselmus, ehkä jopa metsän sulkeminen vain metsälautakunnan myöntämiin hak-kuisiin. Uhkan vakuutena oli vielä uudistamistöiden turvaamiseksi peritty pantti-vakuustalletus.

Lusto/Eero Mäkisen kokoelma/Eero Mäkinen

Puuntuotannon tehostamistoimien huippukausi osui 1970-luvulle. Kuva männyn istutuksesta ojitetulle nevalle kuvaa hyvin ajan henkeä. Puuta piti tuottaa hinnalla millä hyvänsä. Kuva vuodelta 1970.

Metsänparannukseen saatiin enenevästi varoja. Rahoitus huipentui Mera-kauteen 1960-luvun jälkipuoliskolle. Poliitiikan keinot, säädösohjaus, taloudellinen ohjaus ja informaatio-ohjaus, oli puuntuotannon turvaamiseksi otettu täyteen käyttöön.

Sosiaaliset tarpeet

Metsien merkitys sosiaalisten tarpeiden tyydyttäjänä nousi akateemisissa piireissä keskustelun aiheeksi 60-luvun lopulla. Asutuksen läheisiä metsiä käytettiin ahkerasti ulkoilualueina. Baskeripäinen Helsingin kaupungin metsänhoitaja Mikko Savolainen teki Luukin ulkoilualueelle suuntautuneella retkeilyllä nuoreen opiskelijaan suuren vaikutuksen. Hän viimeistään vakuutti epäilevän metsäylioppilaan siitä, että metsät ovat muutakin kuin sahatavaran ja sellun raaka-ainetta ja metsien virkistyskäyttö kasvoi kovasti sekä siitä, että tässä ammatissa voisi jopa hankkia leipänsä.

Eräässä tutkimuksessa selvitettiin, että lähes kaikilla suomalaisilla oli 70-luvun lopulla metsään liittyviä vapaa-ajan harrastuksia. Suomalaiset kävelivät metsissä, marjastivat, sienestivät, hiihtivät, hölkkäsivät, samoilivat ja retkeilivät metsissä. Tapio rummutti samaan aikaan avohakkuu - auraus - männynistutuslinjaa metsän käsittelyyn. Vaihtoehtoisista uudistamismenetelmistä puhuttiin jo 80-luvun alussa. Itse puolustin kiivaasti kuitenkin tehokkaita uudistamismenetelmiä.

Metsän virkistyskäyttö nosti 70-luvulla päätään. Tapio antoi legendaarisiksi tulleen suosituksensa metsäluonnon hoidosta 80-luvun alussa.

Metsätalouden menetelmien tehostuminen ja radikalisoituva luonnonsuojeluliike joutuivat ensimmäisen kerran törmäyskurssille 60-luvun lopulla. Pentti Linkolan ja Yhtyneiden Paperitehtaiden metsänhoitopäällikön Väinö Koiviston julkinen kiistely johti erottamattomaan lopputulokseen. Linkolan mukaan kyse oli perimmältään korkean aineellisen hyvinvoinnin ja siedettävän ympäristön vaihtoehtoista. Molempia ei voinut saada. Kiistat kärjistyivät vesakkosodaksi Hattuvaarassa elokuussa 1980. "Ei metsäherroja voi opettaa, ne pitää viedä aitan taa ja lopettaa", lauloi Juicen yhdessä koko kansakunnan mieliin juuttuneimmassa piisissään. Metsätalouden toiminnan jäljet näyttivät karneilta nuorten silmissä.

Loppu tuli vesakkoruiskutuksista, myöhemmin aurauksista Lapin yksityismaita lukuun ottamatta. Silloin ei puolustettu aarnimäihäisen tai valkoselkätikan elinmahdollisuuksia. Luonnonsuojelun aate lähti ihmisen tarpeista. Toiminnan tavoitteena oli turvata virkistyskäytön mahdollisuudet, maisema, puolukat ja mustikat, sienet, metsästy- ja retkeilymaat avohakkuilta ja auraukselta. Sienet ja marjat nousivat merkittäviksi luonnontuotteiksi ja virkistyskäytön turvaaminen niin tärkeäksi asiaksi, että Tapiokin antoi yksityismetsien ympäristönsuojelun ohjeensa 1980. Ohjeissa puhutaan varovaisesti luonnonsuojelusta ja virkistyskäytön huomioon ottamisesta. Uudistettu painos tuli viisi vuotta myöhemmin tunnetuksi kiiltäväkantisena oppaana, jonka kanssa koreili pärekoppa pullollaan puolukoita. Varttuneet suonkaivajat taivastelivat, mutta monikäytön viesti ajoi avohakkuu-auraus-männynistustus sanoman edelle. Neuvonta jauhoi hyväksytyä sanomaa ja metsäsodat loppuivat kymmeneksi vuodeksi.

Arvostuksen tarpeet

Tiedeyhteisössä oli uhoiltu ekokatastrofilla jo 70-luvulta. Rooman klubi veti valistuneet kansalaisetkin hetkeksi huolestuneiksi luonnonvarojen riittävydestä. Luonnonhoidon ja metsän eliöiden itseisarvoinen olemassaolo alettiin pikkuhiljaa tunnistaa. Kun edellisen askelman tarpeiden tyydytys näytti ilmeiseltä, vesakkoruiskutukset, lannoitukset, kovat maamuokkausmenetelmät ja laaja-alaiset avohakkuut olivat lähes loppuneet ja metsien virkistyskäytön tarpeet tunnustettu, Riosta pamahti viesti.

Rion sopimus 1992 muutti kaiken. Metsäammattilaiset tunnustivat nopeasti geneettisen perustan, yksittäisten eliöiden ja erityisen arvokkaiden luontokohteiden, avainbiotooppien, suojelutarpeet. Metsäkeskus sai itselleen uuden mission. Nyt arvostettiin niitä, jotka arvostivat metsäluonnon monimuotoisuutta. Vanha auras mies sai opetella uusia tehtäviä. Onneksi EU ja uusi maaseutupolitiikka petasivat kirjoittajalle uusia haasteellisia tehtäviä.

Yksilöiden arvojen ja arvostusten kunnioittamisen aika jatkuu. Uusissa metsänhoitosuosituksissakin painottuu metsänomistajien arvot ja tarpeet. Yhteisöllisyyden tarve oli yhdistystä perustettaessa kova, nyt se on kaikonnut. Jokainen harrastaa yksin, haluaa olla hyvä uusissa lajeissa ja haluaa arvostusta yksilöllisistä suorituksista.

Kaj Lindh

Luonnonhoito vakiintui osaksi metsänhoitoa 90-luvulla. Metsänhoidossa suositaan nyt kulotusta palaneesta puusta riippuvaisten lajien säilyttämiseksi.

3 YKSITYISMETSÄTALOUDEN METSÄNHOITAJAT - ENSKILDA SKOGSBRUKETS FORSTMÄSTARE r.y.

3.1 Toiminta-ajatus

"Yhdistyksen tarkoituksena on yksityismetsätalouden palveluksessa toimivien metsänhoitajien taloudellisten etujen ja oikeuksien valvominen sekä ammatillisten ja sivistyksellisten pyrkimysten edistäminen."

Lainaus yhdistyksen säännöistä paljastaakin toiminnan di-poolisuuden, toisaalta etupoliittinen ammattiyhdistystoiminta koetaan ensiarvoisen tärkeäksi, toisaalta halutaan vaalia ammatillista yhteenkuuluvuutta ja perinteistä metsämieshenkeä. Näiden erilaisten pyrkimysten yhteensovittaminen ei aina ole helppoa.

Yhdistys on jäsentensä taloudellisten ja ammatillisten etujen ajamisessa tiiviissä yhteistyössä Suomen Metsänhoitajaliiton kanssa. Yhteistyön merkitys korostuu varsinkin työehtosopimusneuvotteluissa. Edunvalvontaan kuuluu myös asioiden selvittäminen ja tutkiminen. Tarvittaessa työnantajille ja viranomaisille annetaan lausuntoja ja tehdään esityksiä, ei lobbauskaan ihan vierasta ole.

Ammatillisten, ja ilahduttavan usein sivistyksellistenkin, tarpeiden tyydyttämiseksi järjestetään erilaisia tilaisuuksia ja retkeilyjä, jotka suuntautuvat myös ulkomaille. Yhteistyö muiden metsäalan ammatillisten järjestöjen kanssa on tärkeää.

3.2 Hallinto

Yhdistyksen hallitukseen kuuluu jäsenistön keskuudesta valitut puheenjohtaja ja kuusi varsinaista jäsentä. Heidät valitaan vuosikokouksessa, puheenjohtaja vuodeksi ja varsinaiset jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kullekin varsinaiselle jäsenelle valitaan henkilökohtainen varamies vastaavaksi ajaksi.

Yhdistyksen hallitus on kokoontunut kaksi-kolme kertaa vuodessa, tarvittaessa on pidetty nopeita puhelinkokouksia. Viime vuosina asioita on valmisteltu ja sovittukin sähköpostin välityksellä. Sähköposti on myös vakiintunut pääasialliseksi tiedotuskanavaksi jäsenille.

Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan, ottaa toimeensa sihteerin ja taloudenhoitajan.

Hallituksen puheenjohtajina ovat toimineet:

Viljo Knuutti	1955 - 1960
Toivo Ranta	1961 - 1966
Toivo Matilainen	1967
Antti Malmberg	1968 - 1972
Pentti Takala	1973 - 1975
Arvi A. Koivisto	1976 - 1979
Tapio Laiho	1980 - 1982
Juhani Hyvärinen	1983 - 1985
Otto Manninen	1986 - 1987
Matti Ruotsalainen	1988 - 1990
Hannu Heikkilä	1991 - 1993
Pertti Mäki-Hakola	1994 - 1995
Eila Valtanen	1996
Jaakko Kaipainen	1997 - 1998
Matti Ruotsalainen	1999
Seppo Repo	2000 -

Hallituksen jäseninä ovat toimineet:

B-A. Granvik	1955 - 1958	P. Ruokonen	1970 - 1975
N. Kenjakka	1955 - 1958	A. Ståhl	1971 - 1976
T. Möttölä	1955 - 1959	Y. Karppi	1971 - 1973
V. Parvio	1955 - 1959	K. Laurila	1972 - 1974
E. Parkkinen	1955 - 1960	O. Manninen	1972 - 1977
L. Lamminpää	1955 - 1960	O. Siljamäki	1973 - 1978
R. Margelin	1959 - 1964	P. Luukkonen	1974 - 1976
P. Sepänmaa	1959 - 1964	T. Laiho	1975 - 1979
T. Matilainen	1960 - 1965	J. Hyvärinen	1976 - 1982
R. Honkanen	1960 - 1965	H. Wikström	1977 - 1979
A. Malmberg	1961 - 1966	E. Hänninen	1977 - 1979
J. Piironen	1961 - 1963	T. Nyrhinen	1978 - 1983
O. Otsamo	1964 - 1969	E. Veijola	1979 - 1981
R. Repo	1965 - 1970	T. Honkanen	1980
B-E. Blumenthal	1965 - 1970	B. Häggman	1980 - 1982
E. Veijola	1966 - 1971	A. Koivisto	1980 - 1982
J. Päiviö	1966 - 1971	M. Suihkonen	1981 - 1983
O. Helin	1967 - 1972	A. Mäkijärvi	1981 - 1986

Henrik Portin	1983 - 1985	Tauno Partanen	1994 - 1998
Tapani Honkanen	1983 - 1985	Pekka Heinonen	1994 - 2002
Jukka Aula	1984 - 1986	Seppo Hartikainen	1995 - 1998
Eero Laine	1982 - 1987	Sune Haga	1995 - 1998
Mauri Liukkala	1983 - 1988	Eero Autere	1996 - 1998
Carl-Gustav Zilliacus	1986 - 1987	Seppo Repo	1997 - 1998
Matti Ruotsalainen	1986 - 1987	Reino Kähkönen	1999
Eero Ollikainen	1987 - 1989	Heikki Helin	1999 - 2001
Esko Laitinen	1988 - 1989	Mikko Ylinen	1999 - 2001
Tage Fredriksson	1988	Tarja Hämäläinen	1999 - 2003
Ilkka Koivisto	1988 - 1989	Jukka Matilainen	2000
Sampo Honkanen	1988 - 1993	Mikko Hyppönen	2000 - 2002
Antti Heikkilä	1989 - 1993	Tuula Jusko	2001 -
Karen Wik-Portin	1989 - 1994	Jouni Rantala	2002 -
Antti Koskimäki	1989 - 1994	Timo Viinamäki	2002 -
Hannu Heikkilä	1990	Greger Erikslund	2003 -
Mauri Hyytiä	1990 - 1995	Sampo Honkanen	2003 -
Pertti Mäki-Hakola	1991 - 1993	Pertti Vento	2004 -
Jaakko Kaipainen	1994 - 1996		

Sihteereinä ja taloudenhoitajina ovat toimineet:

Möttölä	1955 - 1958
T. Matilainen	1959 - 1964
M. Rauhalahhti	1965 - 1969
P. Puputti	1970
P. Takala	1970 - 1971
O. Manninen	1972
J. Akkanen	1973 - 1974
T. Nyrhinen	1975 - 1976
A. Kauppila	1977 - 1981
Matti Ruotsalainen	1982 - 1985
Ilmo Kolehmainen	1986 - 1988
Seppo Hartikainen	1989 - 1990
Airi Matila	1991 - 1996

Vuosina 1997–98 yhdistyksellä ei ollut vakituista sihteeriä. Sihteeri valittiin jokaisessa hallituksen kokouksessa erikseen. Airi Matila jatkaa edelleen yrityksen taloudenhoitajana. Risto Ranta on ollut vuodesta 1999 lähtien sihteerinä useimmissa hallituksen kokouksissa ja kaikissa yhdistyksen vuosikokouksissa.

3.3 Talous

Yhdistyksen kulut ovat pääasiassa hallituksen jäsenten matkakuluja ja puhelinkorvauksia. Yhteisten tilaisuuksien ja retkeilyjen järjestelyt on hoidettu talkoohengellä korvauksetta. Retkeilyjen osallistujilta on peritty osanottomaksu, joka on kattanut ostokustannukset omakustannusperiaatteella. Usein avustusta on saatu yhteistyöhaluisilta sponsoreilta.

Yhdistyksen "liikevaihto" oli 2004 noin 7100 euroa, josta jäsenmaksujen osuus oli vajaat kolmasosa. Suurin kulu aiheutui perinteisestä ammatillisesta retkeilystä, johon tällä kertaa osallistui myös 10 ruotsalaista kollegaa.

Yhdistyksen tilejä ovat tarkastaneet:

Suominen	1955 - 1966
Y. Maila	1955 - 1966
V-M. Kauhanen	1967 - 1979
P. Sepänmaa	1967 - 1979
K. Nieminen	1980
M. Liukkala	1980
A. Nevala	1981 - 1983
Henry Ekblom	1981 - 1994
Martti Mikonoja	1984 - 1996
Tapani Honkanen	1995 - 2004
Heikki Helin	1997 - 1999
Hannu Heikkilä	2000 -
Heikki Helin	2005 -

Vuoden 2004 luvut on laskettu Suomen Pankin rahanarvokertoimilla, jotka perustuvat elinkustannusindeksiin.

3.4 Jäsenmäärän kehitys

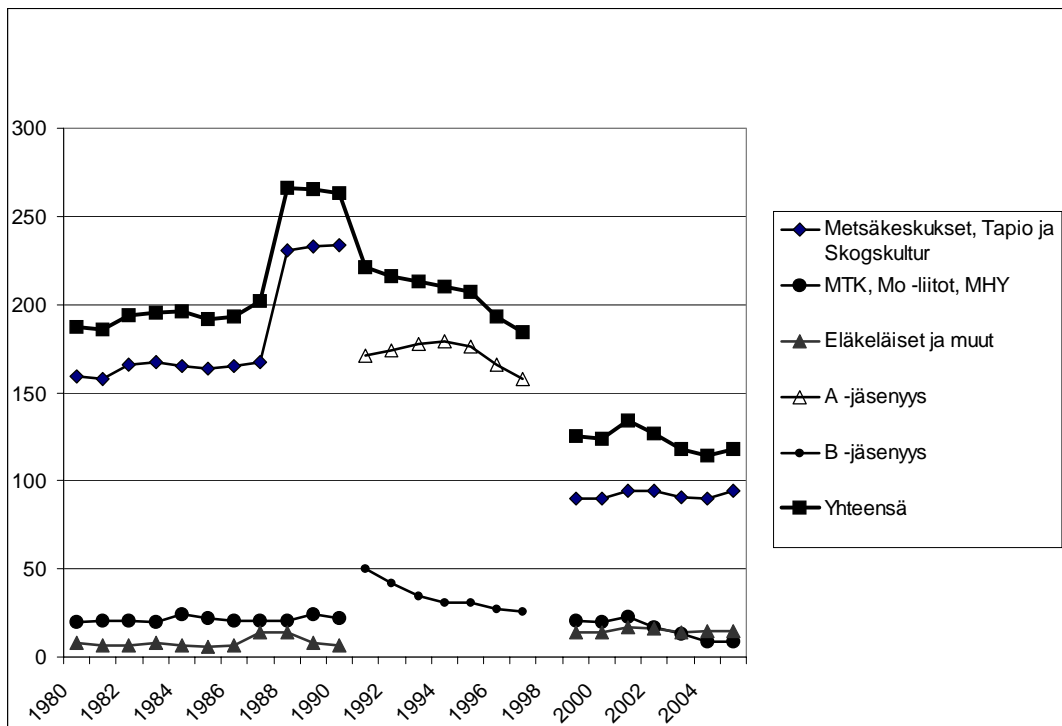
Yhdistyksen jäsenmäärä on vaihdellut voimakkaasti organisaatiomuutosten ja erilais-
ten jäsenyysliittymien myötä. Vuonna 1988 jäsenmäärä kohosi voimakkaasti, kun en-
tisten Tapijon metsänparannuspiirien metsänhoitajat liittyivät yhdistykseen.

Vuosina 1991–97 paikallis- ja toimialayhdistykseen kuulumisen oli järjestetty Met-
sänhoitajaliiton kautta. Ymef:n A -jäsenyyden valinnut olivat suurimmaksi osaksi
työsuhteessa metsäkeskuksiin, Tapiioon tai Skogskulturiin.

Työtaisteluvuodelta 1998 ei ole olemassa vuosikertomusta, johon olisi kirjattu jäsen-
määriä.

Tällä vuosikymmenellä jäsenmäärä on vaihdellut 120–130 henkilöön, joista hieman
yli kymmenen prosenttia on eläkeläisiä.

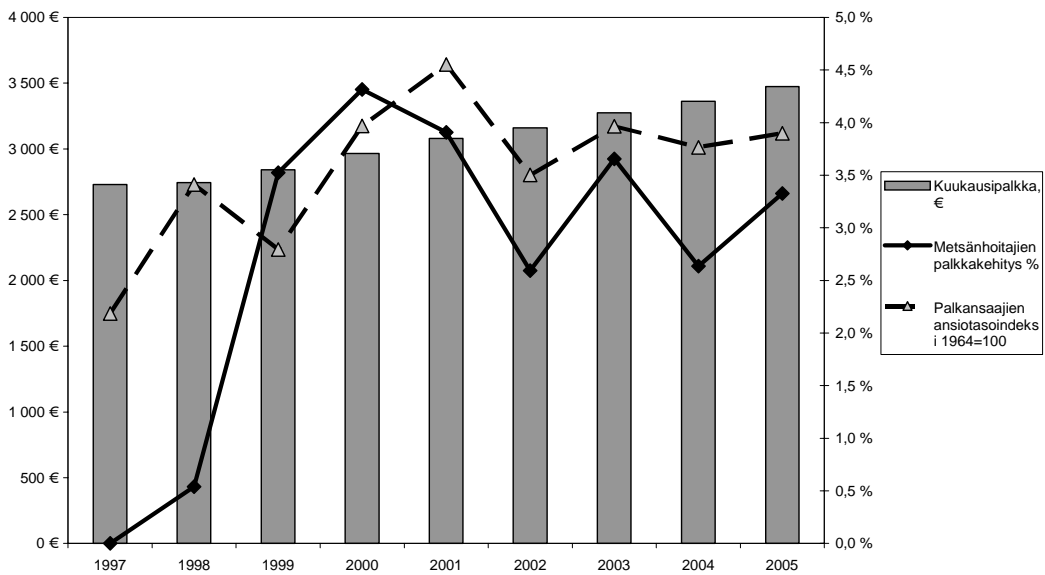
YMEF:n jäsenmäärän kehitys 1980–2005

3.5 Jäsenkunnan metsänhoitajien palkkakehitys

Metsäkeskusten ja Tapion metsänhoitajien palkkakehitys oli 90 luvun keskivaiheilla heikkoa. Korotukset jäivät selvästi jälkeen palkansaajien yleisestä ansiotasokehityksestä ja joissakin metsäkeskuksissa olivat jopa nollassa. Vuoden 1998 työtaistelun jälkeen korotukset olivat parin vuoden ajan yleistä ansiotasokehitystä korkeamman, mutta ovat taas tällä vuosikymmenellä asettuneet hieman yleisen tason alapuolelle.

Metsäkeskusten ja Tapion metsänhoitajien palkkakehitys 1997–2005

4 YKSITYISMETSÄTALOUDEN METSÄNHOITAJIEN YHTEISTOIMINTA

4.1 YMEF:in perustaminen 1955

Yksityismetsätalouden metsänhoitajat osallistuivat näyttävästi Metsänhoitajaliiton ja alueellisten metsänhoitajayhdistysten perustamiseen 1920-30-luvuilla. Suomen Metsänhoitajaliitto perustettiin 1927. Ensimmäinen palkkapolitiittinen toimenpide oli suosituksen antaminen metsänhoitolautakuntiin perustettaviin uusiin metsänhoitajien ja apulaismetsänhoitajien toimiin. Metsänhoitajaliiton toimintakertomuksessa todetaan, että "Toukokuussa 1928 kokoontuivat Helsingissä olevat hallituksen jäsenet neuvottelemaan metsänhoitolautakunnan metsänhoitajien paikkojen hakemisesta. Päätettiin jäsenten tiedoksi ilmoittaa, että näitä paikkoja haettaessa on noudatettava seuraavia minimipalkkavaatimuksia: metsänhoitajan 60 000 mk ja apulaismetsänhoitajan 45 000 mk vuodessa." Valtion piirihallinnon palkkoihin verrattuna nämä olivat samaa tasoa tai noin 5 % pienemmät.

Toimialakohtaisen yhdistyksen perustamiseen ei ollut tarvetta sotaa edeltävänä aikana. Suuri metsänhoitoinnostus kaksinkertaisti 1950-luvulla nopeasti edistämisenorganisaatioiden palveluksessa olevien metsänhoitajien määrän. Laajenemisvaihe loi jo sinällään tarvetta keskinäiseen kanssakäymiseen sekä yhteisten etujen ajamiselle voimakas inflaatio, joka huononsi palkan ostovoiman nopeasti. Työnantajienkin talous joutui lujille inflaatiosta.

Kehitys johti metsänhoitolautakuntien metsänhoitajien ja metsäteknikoiden yhteisen palkkatoimikunnan perustamiseen. Metsänhoitajien puuhamiehenä toimi metsänhoitaja Eino Rätty. Palkkatoimikunta piti yhteyttä työnantajiin ja keskusjärjestöihin sekä painosti valtion viranomaisia ja poliitikkoja määrärahojen lisäämiseksi. Toimikunnassa ilmeni pian erimielisyyksiä ja toiminta heikkeni pikkuhiljaa.

Metsänhoitaja Oiva Suominen oli ehdottanut 1950 päivätyssä muistiossaan yksityismetsätalouden metsänhoitajien pysyvämpää yhteistoimintaa. Tarvetta toimialayhdistykselle perusteltiin muun muassa sillä, että edistämisyjärjestöjen metsänhoitajien määrä oli kasvanut. Erityisesti nuorimmat metsänhoitajat olivat etäällä toisistaan ammatillisesti ja yhteisöllisesti. Yhteydenpitoa suomen- ja ruotsinkielisten kollegojen kesken oli tarve parantaa. Palkkauskysymykset olivat vaikeasti hoidettavia. Yhteistoimintaa tarvittiin myös muiden etuuksien, kuten eläkkeiden, ajamiseksi. Joukko metsänhoitajia oli tutustunut Suomisen muistioon ja kannatti esitettyä ehdotusta yhdistyksen perustamiseksi. Työnantajien taholta oli kuitenkin esitetty epäilyjä tällaisen yhdistyksen tarpeellisuudesta ja niin ehdotus jäi lepäämään muutamaksi vuodeksi.

Metsänhoitolautakuntien metsänhoitajat kokoontuivat 17.3.1954 neuvotteluun, jossa tarkasteltiin palkkatoimikunnan työskentelyä ja laajempialaisen yhteistoiminnan tar-

peellisuutta. Kokous katsoi tarpeelliseksi samankaltaisen metsänhoitajayhdistyksen perustamisen, mikä toimi jo metsähallinnon ja teollisuuden metsänhoitajien piirissä. Perustettavaan yhdistyksen jäseniksi olisivat oikeutettuja liittymään metsänhoitolautakuntien, keskusmetsäseurojen, metsänparannuspiirien sekä metsänhoitoyhdistysten ja niiden liittojen palveluksessa olevat metsänhoitajat.

Kokous valitsi toimikunnan viemään yhdistyksen perustamisia eteenpäin, siihen valittiin Lauri Lamminpää, Niilo Kenjakka ja Ville Knuuti. Toimikunta täydentyi myöhemmin viidellä jäsenellä. Perustuva kokous kutsuttiin koolle 30.3.1955. Kokouksessa oli 70 yksityismetsätalouden metsänhoitajaa, ja siinä päätettiin perustaa Yksityismetsätalouden Metsänhoitajat - Enskilda Skogbrukets Forstmästare r.y.-niminen yhdistys. Päätettiin myös, että yhdistys liittyy ulkojäsenenä Suomen Metsänhoitajaliittoon. Tarkoituksena määritettiin yksityismetsätalouden edistämisyhteistyönä edistää metsänhoitajien sivistyksellistä ja ammatillista toimintaa sekä valvoa heidän taloudellisia etujaan ja oikeuksiaan. Toiminta-ajatus ei ole muuttunut 50 vuoden aikana. Yksityismetsätalouden ammattihenkilöstön aika kului 1940-luvun loppupuolella ja 1950-luvun alussakin erityislain velvoittamiin tehtäviin.

Toimikunnan jäsen Kalevi Raitasuo oli esittänyt metsänparannuspiirien metsänhoitajien valtuuttamana, että metsänparannusmetsänhoitajat voisivat liittyä yhdistykseen vain siinä tapauksessa, että palkkauksen tasavertaisuus metsänhoitolautakuntien metsänhoitajien kanssa tulee toiminnan yhdeksi tavoitteeksi. Sääntökeskustelu aiheutti sen verran närää, että metsänparannusmetsänhoitajat perustivat oman toimialayhdistyksensä 1960. YMEFin ja Metsänparannusmetsänhoitajien väliset suhteet ovat kuitenkin olleet alusta asti hyvin tiiviit. Erityisesti palkkauskysymyksiä on ajettu yhteistuumin. Yksityismetsätalouden toimihenkilöiden eläke-etuuden hoitamiseksi oli perustettu eläkekassa Eläke-Tapio.

4.2 Yhdistystoiminta kehittyi

Metsänhoitolautakunnissa ja keskusmetsäseuroissa palvelevien työsuhteet olivat yksityisiä työsuhteita. Työnantajat päättivät palkkauksen perusteista. Käytännössä keskusmetsäseurat antoivat suosituksia tehtävän mukaan maksettavista palkoista. Suositukset perustuivat vastaaviin tehtäviin valtion hallinnossa.

Yhdistyksen perustamisen pääasialliseksi tarkoitukseksi muodostui jäsenistön palkkauksen ja muiden taloudellisten etuuksien valvominen. Ensimmäiset toimet kohdistuivat siihen, että valtion virkamiesten tasotarkistus ulottui myös edistämisyhteistyön metsänhoitajille.

Palkkauksen perusteiden vahvistaminen 1959 siirtyi maa- ja metsätalousministeriölle. Menettely oli vähällä alentaa palkkoja 1–2 palkkaluokalla. Metsänhoitajaliitto julisti toimet hakusaartoon, joka oli laajeta suuremmaksikin aktioksi. Johtosääntö kuitenkin tarkistettiin metsänhoitajia tyydyttävästi.

Vuosikymmenet 1970-1980 olivat yhteiskunnan vakauttamisen vuosia. Suomessa harjoitettiin vuodesta 1968 tulopolitiikkaa, järjestelmää, jossa työehtosopimuksia on eduskunta tukenut vero- ja sosiaalipoliittisilla ratkaisuillaan. Vuonna 1978 astui voimaan valtionapulaitoksia koskeva toimiehtosopimusjärjestelmä (TOES). Tässä yhteydessä avautui toimihenkilöille virallinen neuvottelukanava. Sopimusjärjestelmässä AKAVA ajoi metsänhoitajien etuuksia käytännössä Metsänhoitajaliiton esittämien edustajien välityksellä.

Toimiehtosopimusjärjestelmä oli käytännössä palvelusuhteen ehtojen neuvottelu- ja sopimusjärjestelmä sekä valtionapuperusteiden yhtenäisyyden ja valtionapukontrollin ohjausjärjestelmä. Työnantajaa edusti keskustason neuvotteluissa valtion työmarkkinalaitos. Tapio jakoi sovitut kuoppakorotukset metsälautakuntien kesken neuvoteltuaan niistä toimihenkilöjärjestöjen kanssa.

Yhä enemmän kritiikkiä alkoi esiintyä 80-luvulla konsensuspolitiikkaan. Ylisolidarisista palkkaratkaisuista oli pakko siirtyä toimialakohtaisempiin painotuksiin. Metsäkeskusten ja Tapion toimihenkilöiden palkat olivat sidottuja valtion palkkaluokkiin. Vuoden 85 aikana tehtiin kuoppakorotusesitys, jolla muutamien osastopäälliköiden ja päämetsänhoitajien palkkoja nostettiin A26 -> A27, toimistopäälliköiden A24->A25:een ja piirimetsänhoitajien A22->A23:een.

Etujen ajamista 1980-luvulla

- **1980.** YMEFiin perustettiin palkkajaosto, joka neuvotteli kuoppakorotuksista. Luottamusmiestoiminnan järjestämisestä tehtiin esitys Tapiolle.
- **1983.** Kannanotot eläkesäännön uudistamiseen, esitys matkustussäännön kehittämisestä.
- **1984.** Kannanotto organisaatiouudistukseen. Lausunto metsälautakuntien työjärjestyksestä ja palkkauksen kehittämisestä.
- **1985.** Esitys palkkauksen kehittämisestä toimen vaativuuden mukaan.
- **1986.** Toimiehtosopimuksen kehittämiseen perustettiin palkkaustyöryhmä. Annettiin lausunto esityksestä metsälautakuntien työjärjestykseksi metsälaki uudistukseen.
- **1987.** Esityksiä johdolle poistaa palkkauksen epäkohtia.
- **1988.** Ajettiin uuden palkkausryhmittelyn käyttöönotto ja siihen liittyvänä tehtiin esityksiä ryhmittelyn epäkohdista.
- **1989.** Tehtiin esitys palkkausjärjestelmän kehittämiseen kuuluvien varojen käytöstä. Tehtiin mhy-liittojen metsänhoitajien palkkatiedustelu. Annettiin lausunto metsälautakuntien yhdistämistä esittäneen työryhmän mietinnöstä.
- **1990.** Tehtiin selvitys uuden palkkausjärjestelmän toimivuudesta.

Yhdistys ajoi palkkausjärjestelmä uudistuksessa 1988 järjestelmän rakentamiseen huomattavan summan ylimääräistä rahaa. Kentän mielestä rahaa käytettiin kuitenkin liiaksi ylimpiin ryhmien toimihenkilöiden palkkojen korjaukseen ja seurauksena oli pikemminkin tyytymättömyyden lisääntyminen. Ryhmittelyyn siirtymisen järjestely toi kuitenkin yhdistyksen historian parhaimman "kuoppakorotuspöytä" jäsenistölle.

Toimiehtosopimusjärjestelmän purkaututtua siihen kuuluneet yhteisöt ja laitokset siirtyivät yleisen työlainsäädännön piiriin. Työnantajat päättävät työnantaja- ja henkilöstöpolitiikastaan, henkilöstönsä palvelussuhteen ehdoista ja tavoista sekä yhteistyömuodoista muiden työnantajien ja työnantajajärjestöjen kanssa.

4.3 Raastava remontti

Ymefin toiminnalta meni pohja 1990 alun organisaation rajuun alasajoon. Metsäkeskusten johtajisto siirtyi hiljaiseen paitsioon. Aiemmin YMEF oli osa yhteisyyttä ja ammatti-identiteetin ylläpitäjä. Edus- ja luottamusmiestoiminnalle oli hyväksytty hiljaisesti säännöt, jotka mahdollistivat työn. Metsäviikko oli tapahtuma, jonne osallistuminen oli itsestään selvyys.

Työmarkkinatoiminnassa toimiehtosopimuksen jälkeinen sopimukseton kausi oli hajaannuksen aikaa. Juntusen-Viitalan poistuttua kehästä työnantaja valitsi PT-leirin henkiseksi kodikseen. Tämä vaikeutti jäseniensä mielestä neuvotteluilmapiiriä ja tuntui johtavan etujen heikentämiseen. Se saattoi olla yksi lakkosyöksyn alkusysäys. Kun Meto kumppaneineen hävisi Finlandia-mallin, isoimman ammattijärjestön oli etsittävä voimaa muualta. Luontainen suunta oli talon henkilöstöryhmien yhteistyö.

Lakimuutos 1996 merkitsi Tapion ja metsäkeskusten teiden erkaantumista. Pikkuhiljaa ajaututtiin eri perheisiin. Kun tähän lisätään epäonninen lakko syyttelyineen, juopa Tapion ja kentän metsänhoitajien välillä repesi vaikeasti yhdistettäväksi. Muutos työmarkkinoilla näkyy rajusti Ymefin toimintaympäristössä. Evaluointi 2005 tuntui vain korostavan jatkuvuutta.

4.4 Metsänparannusmetsänhoitajat ry. 1960-2000

4.4.1 Yhdistyksen perustaminen ja tarkoitus

Yksityismetsätalouden metsänhoitajat ry perustamisen yhteydessä eivät silloisissa metsänparannuspiireissä toimivat metsänhoitajat liittyneet yhdistykseen. He katsoivat, että perustettava yhdistys ei riittävällä varmuudella ottaisi tehtäväkseen parantaa metsänparannusmetsänhoitajien palkkauksen jälkeensä jääneisyyttä. Tästä syystä tuli aloitteita perustaa yhdistys valvomaan metsänparannusmetsänhoitajien etuja. Hanke eteni niin, että 1960 perustettiin Metsänparannusmetsänhoitajat ry. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi tuli Kalevi Raitasuo. Hänen jälkeensä tehtäviä hoiti pitkään Lauri

Silvan. Myöhemmin puheenjohtajan pesti oli kaksivuotinen. Viimeisenä puheenjohtajan oli Heikki Vähätalo.

Yhdistyksen ensimmäisten sääntöjen mukaan sen tarkoituksena on toimia metsänparannuslain mukaisissa tehtävissä päätoimisesti työskentelevien metsänhoitajien yhdysiteenä.

Päämääränä oli:

- vaalia lujaa yhteishenkeä jäsentensä keskuudessa
- valvoa jäsenten yhteisiä etuja
- kohottaa ammatillista edesvastuutuntoa ja ammattitaitoa
- hoitaa suhteita muihin ammatillisiin järjestöihin sekä elimiin kotimaassa ja ulkomailla.

Aluksi toiminnan pääpaino oli edunvalvonnassa. Asioita hoidettiin tasavertaisena ja kiinteässä yhteistyössä Yksityismetsätalouden metsänhoitajat ry:n kanssa. Organisaatioiden muuttuessa myös yhdistyksen säännöt muuttuivat. Kaikki metsänparannustehtävissä enemmän tai vähemmän toimivat henkilöt saattoivat muutoksen jälkeen liittyä yhdistykseen. Muutosten myötä edunvalvonta-asiat siirtyivät pois yhdistyksen tehtävistä. Lähes kaikki jäsenet kuuluivat Yksityismetsätalouden metsänhoitajat ry:hyn. Metsänparannustehtävissä olevia jäseniä tuli myös Ymefin hallintoon mukaan.

4.4.2 Organisaatiomuutokset

Metsänparannuspiirien ja metsänhoitolautakuntien/piirimetsälautakuntien yhdistäminen oli esillä niiden perustamisesta lähtien. Organisaatiomuutos oli esillä yhdistyksen toiminnassa 1973. Metsänparannusmetsänhoitajat puolustivat olemassa olevaa organisaatiota tai toivat esille uusia vaihtoehtoja. Niissä esitettiin kentälle kahta keskusjohtoista organisaatiota, joista toinen olisi puhdas työorganisaatio ja toinen hoitaisi edistämistä, ohjaamista ja lainvalvontaa. Asiasta tehtiin jäsenkysely, osallistuttiin ja otettiin kantaa eri toimikuntien esityksiin.

Seuraavan kerran organisaatioiden yhdistäminen oli voimakkaasti esillä 1980-luvun puolivälissä. Metsänparannusmetsänhoitajat ry. puolusti ja perusteli jälleen olemassa olevan organisaation toimivuutta, selkeyttä ja tehokkuutta. Asiasta kirjelmöitiin muun muassa maa- ja metsätalousministerille. Muutos tapahtui 1.5.1987. Piirimetsälautakunnat ja metsänparannuspiirit yhdistyivät. Metsänparannuspiirien päämetsänhoitajista tuli uusien metsälautakuntien apulaisjohtajia johtamaan metsänparannustoimintaa.

Organisaatio muuttui taas 1990-luvun alussa ja henkilöstön vähentäminen nousi myös esiin. Taas lähti kirjelmiä ministerille ja Tapion johtajalle. "Toivomme, että uutta organisaatiota luotaessa päätöksentekijöiden vastuuntunto ulottuu ensi vuosituhannelle. Katsomme, että näin on tapahtunut, mikäli edellä esittämämme näkökohdat ote-

taan huomioon" puheenjohtaja Tuomo Nikander ja varapuheenjohtaja Markku Kuusela kirjoittivat 12.2.1993. Näiden kannanottojen lisäksi yhdistys korosti ja teki aloitteita metsänparannustöiden koulutuksesta varsinkin toimihenkilöille, joille tehtävät olivat uusia muutosten takia.

4.4.3 Matkailua

Metsänparannusmetsänhoitajat järjesti ammattitaidon ja yhteishengen ylläpitämiseksi monia opinto- ja tutustumismatkoja. Mitä vähemmän edunvalvonta oli enää mukana yhdistyksen toiminnassa, sitä tärkeämmiksi aktiviteeteiksi tulivat opintomatka enimmäkseen ulkomaille. Matkojen ohjelma oli monipuolinen. Tutustuttiin metsätalouteen yleisesti kyseisessä maassa, metsäntutkimukseen, yksityismetsätalouteen sekä tietysti metsänparannukseen.

Loch Nessin hirviö ja Urquhartin linna. Kuva Metsänparannusmetsänhoitajien retkeilyltä 1985. Matti Ruotsalainen toimi yhdistyksen puheenjohtajana 1988–90 ja 1999.

Ensimmäinen matka suuntautui Viroon 1977. Matka alkoi reippaasti. Tuuli yltyi myrskylukemiin Suomenlahtea ylitettäessä. Harvat matkustajista ja henkilökunnasta säilyivät terveinä. Aikataulusta myöhästettiin kaksi tuntia, vaikka matka oli melko lyhyt. Loppu sujui rauhallisemmin. Tapion johtaja sekä pari muuta henkilöä palasivat

Suomeen mukanaan Tallinnan Perioskasta ostettu haitari. Matkoja tehtiin Viron lisäksi, Unkariin, Ranskaan, Skotlantiin, Ruotsiin, Norjaan, Venäjälle Karjalan tasavaltaan ja Siperiaan.

Kauimmas tehty ja ehkä mielenkiintoisin matka suuntautui Venäjälle Siperiaan lähelle Baikal-järveä 1991. Kohteena oli Bratskin metsäkombinaatti, tehdasalue ja kaupunki erämaassa keskellä taigaa. Tuotanto oli monipuolinen: sahatavaraa, kuitulevyjä, vaneria ja sellua. Matkaraportissaan Esko Savolainen kirjoittaa paluumatkasta näin: "Heräsin aamulla Viipurin paikkeilla Moskovan junassa. Yläpeteiltä kuului Erkin (Närä) ja Lassen (Fine'r) naurutörahdyksiä. Viereisellä punkalla oli vieras nainen, joka pyryytti suullaan kuten esikoispoikani Markku ajaessaan muovisella Zetorilla olohuoneen parketilla. Nainen matki suutuspäissään yöllä kuulemiaan ääniä. Tajusin heti tilanteen, mutta Natalia Moskovasta ei tiedä vielä kukaan nukkuneensa Karpuljun pirun vieressä".

Aktiivinen toiminta hiipui 1990-luvun lopulla. Toimijoiden joukko oli pieni ja jäsenkuntakin vähentynyt. Esitettiin ajatuksia yhdistyksen lakkauttamisesta. Vuoden 1996 kokouksessa tehtiin ensimmäinen päätös. Varoja oli jonkin verran jäljellä ja viimeinen opintomatka tehtiin 1997 Viroon. Mukana oli jälleen 8 urhoollista.

Yhdistyksen kokouksessa 29.3.2000 päätettiin sääntöjen edellyttämällä tavalla lakkauttamisesta toisen kerran. Siten katsottiin Metsänparannusmetsänhoitajat ry:n 40-vuotinen maineikas ja perinteikäs toiminta lakanneeksi. Varat lahjoitettiin Rovaniemellä olevalle Rovalan metsämiessäätiölle ja arkistomateriaali toimitettiin Metsä-museo Lustoan.

Kahdeksan urhoollista Bratskissa. Juhani Kokkonen, Lasse Finell, Mauno Punkka, Jarmo Lepola, Erkki Närä, Esko Halttunen, Hannu Niemelä ja Esko Savolainen virallisessa kuvassa isäntien lomassa.

5 TYÖEHTOSOPIMUKSET JA PALKKAUSKYSYMYKSET

Toimiehtosopimusjärjestelmä (TOES) alkoi 1978 ja päättyi metsälautakunnissa 30.6.1993. Voimassa ollutta toimiehtosopimusta noudatettiin viimeisen sopimuskauden loppuun. Ymef yritti Metsänhoitajaliiton kanssa neuvotella TOES:in korvaavaa sopimusta metsälautakuntiin ja Tapioon tavoitteena oli, että sopimus tehtäisiin Akavan nimissä. Tässä ei onnistuttu, vaan metsäkeskuksissa siirryttiin ns. sopimuksen jälkivaikutusaikaan. Siinä työsuhteen ehdot määräytyivät vanhojen työntekijöiden osalta heidän vakiintuneiden työsuhteen ehtojen mukaan. Metsälautakuntakohtaisia työehtosopimuksia yritettiin solmia, mutta niissä onnistui jollakin lailla vain Keski-Suomi ja Etelä-Savo.

Työnantajat yrittivät sopia henkilökohtaisia työsuopimuksia Metsänhoitajaliiton jäsenistön kanssa tarkoituksenaan heikentää metsänhoitajien työsuhteen ehtoja. Metsänhoitajaliiton selkeä ohje jäsenille oli torjua heikennykset TOES:in jälkivaikutusopin perusteella. Asiasta käytiin oikeutta Lounais-Suomessa, jossa oikeus vahvisti Metsänhoitajaliiton tulkinnan oikeellisuuden.

Toimiehtosopimusjärjestelmän purkauduttua siihen kuuluneet laitokset siirtyivät yleisen työlainsäädännön piiriin. Siinä työnantajat päättivät työnantaja- ja henkilöstöpolitiikastaan, henkilöstönsä palvelusuhteen ehdoista ja tavoista sekä yhteistyömuodoista muiden työnantajien ja työnantajajärjestöjen kanssa."

5.1 Monenlaisia organisaatiokaavailuja ja organisaatioita

Erilaisia yksityismetsätalouden toimintojen organisaatiokaavailuja on ollut lukuisia kahdenkymmenen viime vuoden aikana. Piirimetsälautakuntien ja metsänparannuspiirien yhdistämistä valmisteltiin useita vuosia ennen toteuttamista vappuna 1987. Reino Urosen vetämä maaseudun elinkeinon uudistamistyöryhmä aloitti työnsä loppukesällä 1991, sen tarkoituksena oli yhdistää maa- ja metsätalouden organisaatiot tai ainakin tiivistää yhteistyötä. Malli ei johtanut keskusteluja pidemmälle. Yksityismetsätalous irrotettiin Metsähallituksen tehtävistä 1991.

Hallitus käsitteli Aluehallinto 2000 -hanketta iltakoulussa syyskuussa 1995. Hankkeen tuli valmistella ehdotukset valtion alueellisten elinkeinotukitehtävien kokoamisesta yhteen alueorganisaatioon ja sen aluejaosta. Valmistelijat esittivät metsälautakunnan viranomaistehtävät irrotettavaksi ja siirrettäväksi perustettavaan elinkeinopiiriin. Yksityismetsätalouden Metsänhoitajat vastusti pontevasti suunnitelmaa. Ymefin laatima muistio Aluehallinto 2000 -hankkeesta luovutettiin tammikuussa 1996 yhdelle hankkeen vetäjälle, kansanedustaja Matti Auralle ja jo helmikuussa 1996 metsäkeskukset eivät enää olleet mukana kaavailuissa.

Lusto/Eero Liuksialan kokoelma/piirros Aarno Liuksiala

Metsäkeskusten ja Tapion historia on ollut täynnä organisaatiomyllerryksiä. Liuksialan kuva vuodelta 1929 sopii vielä tähänkin päivään.

Metsälautakuntien määrä vähentyi neljääntoista ja nimi muuttui metsäkeskukseksi organisaatiolakiuudistuksessa, mikä astui voimaan 1.3.1996. Keskusmetsälautakunnat yhdistettiin ja niistä muodostettiin Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Samalla metsäkeskukset siirtyivät maa- ja metsätalousministeriön alaisuuteen. Kesällä 1997 lakkautettiin Keski-Pohjanmaan metsäkeskus ja toimialue jaettiin Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskusten kesken.

5.2 Luottamusmiestoiminta

Luottamusmiestoiminta alkoi keskusmetsä- ja piirimetsälautakunnissa 1980 solmitun luottamusmiessopimuksen perusteella. Se määritteli neuvottelujärjestyksen silloin kun työpaikalla tuli erimielisyyttä alaisen ja esimiehen/työnantajan kesken tehtävistä tai toimiehtosopimusten tulkinnasta. Piirimetsälautakuntiin nimettiin 1980-luvun alusta yhdysmiehet, jotka toimivat Ymefin hallituksen sihteerin apuna tiedotuksessa ja jäsenhankinnassa. Joissakin piirimetsälautakunnissa yhdysmies ja luottamusmies olivat eri henkilöitä. Vuoden 1987 metsälautakuntalaitosuudistuksen myötä metsälautakunnille ja keskusmetsälautakunnille valittiin yhteinen pääluottamusmies edustamaan akavalaisia toimihenkilöitä.

Ensimmäiseksi pääluottamusmieheksi valittiin Matti Ruotsalainen, joka hoiti tehtävää kaksi vuotta. Matin seuraajaksi valittiin Mauri Hyytiä. Vuodesta 1999 pääluottamusmiehenä on ollut Seppo Leinonen. Metsälautakuntien syntymisen jälkeen luot-

tamusmiestoiminnan merkitys on kasvanut. Moni luottamusmies on käynyt perus- ja jatkokurssin ja osallistunut aktiivisesti luottamusmiestapahtumiin, joita alkuaikoina järjestettiin luottamusmiesristeilyinä. Ensimmäinen tehtiin Helsingistä Tukholmaan tammikuussa 1991.

Yksityismetsätaloudessa oli 1990-luku vaikeaa aikaa. Vuosikymmenen alun lama johti jatkuviin määrärahasupistuksiin sekä lomautuksiin ja irtisanomisiin. Metsälautakuntien uusi työjärjestysmalli teetti runsaasti työtä koko ymfiläisessä kentässä Metsänhoitajaliittoa myöten, koska kyseessä oli metsänhoitajien vakanssien avaaminen alemman koulutustason metsätalousinsinööreille. Metsänhoitajaliitto laati työjärjestysmallin, jonka se lähetti perusteluineen metsälautakuntien johtokuntien jäsenille ja varajäsenille. Se ei kuitenkaan kelvannut heille, vaan vanhoja metsänhoitajien vakansseja avautui alemman koulutustason hakijoille. Luottamusmiehiä työllistivät ennen kaikkea 1990-luvulla eläkekysymykset ja metsälautakuntien talouden tasapainottaminen.

Tyypillistä 1990-luvun toiminnalle olivat yhteydenotot ministereihin ja kansanedustajiin. Ymefin lähetystö kävi maa- ja metsätalousministeri Martti Puran luona 1991 esittämässä kantansa metsänparannusrahoituksen uudistamisesta. Järjestö vastusti metsänparannuslainojen poistamista. Maa- ja metsätalousministeri Mikko Pesälälle lähetettiin kannanotto metsälakityöryhmän kirjeestä 1994 ja seuraavana vuonna kannanotto yhdessä Metsänhoitajaliiton kanssa maa- ja metsätalousministerille Kalevi Hemilälle 13 metsäkeskuksen mallin puolesta.

Metsätalouden tukien leikkauksista laadittiin ja lähetettiin kirje 1996 kansanedustajille sekä ministereille Lipponen, Niinistö, Alho, Hemilä ja Jaakonsaari. Samana vuonna luottamusmies Kaipainen masinoi Ymefin ensimmäisen eduskuntakyselyn otsikolla "Uusi metsälaki ja metsäkeskusten resurssit". Ymefin hallitus pyysi metsälautakuntien luottamusmiehiä vaikuttamaan eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan jäseniin ja valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston jäseniin ajankohtaisista metsäasioista 1995. Metsäkeskusten lakon aikana 1998 vierailtiin ministeri Hemilän luona.

5.3 Eläkeasiat

Yksityismetsätalouden toimihenkilöiden eläketurva on järjestetty kaksijakoisesti. Toisaalta on lakisääteinen TEL-eläkejärjestelmä, jota hoitaa Yksityismetsätalouden eläkekassa Verso, aiemmin Eläkekassa Tapio. Sen päättävä elin, hallitus, koostuu neljästä työnantajia ja neljästä työntekijöitä edustavasta jäsenestä. Työntekijöiden edustajista yksi edustaa Metsänhoitajaliittoa, kaksi Metoa ja yksi TOELia. Versoon kertyvät rahat on rahastoitu säädösten mukaisesti tulevien eläkevastuiden kattamiseksi.

Jäljempänä kuvatut erimielisyydet koskevat työnantajien keskinäisellä sopimuksellaan perustamaa lisäeläkejärjestelmää, Eläke-Tapiota, jonka juoksevat asiat hoitaa

Verso. Sen hallituksella ei ole päätäntävaltaa Eläke-Tapion asioihin, vaan päätökset tekee Tapion johtokunnan esityksestä työnantajien kokous. Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa työnantajakokouksen päätökset sellaisenaan tai muutosten jälkeen. Eläke-Tapio ei rahastoi varojaan, vaan elää kädestä suuhun -periaatteella. Vuodesta 1987 alkaneet toimihenkilömäärien ja määrärahojen supistukset ovat johtaneet Eläke-Tapion jatkuvaan rahoituskriisiin, jota työnantajat ovat koettaneet ratkaista.

Porukan tuorein eläkeläinen. Pitkäaikaisen sihteerin ja yhdistysaktivistin Seppo Hartikaisen siirtymistä varman työnantajan leipiin juhlittiin 1.6.2006.

5.3.1 Lisäeläkejärjestelmän taustaa

Eläke-Tapion lisäeläkejärjestelmä pohjautuu yksityismetsätalouden edistämisjärjestöjen kesken 1949 tehtyyn sopimukseen ja se koskee niiden palveluksessa olevien toimihenkilöiden eläke-etuja. Eläke-Tapio -niminen lisäeläkejärjestely on vuodesta 1964 täydentänyt Eläkekassa Tapion eli nykyisen eläkekassa Verson lakisääteistä Telperuseläketurvaa. Sopimuksen työnantajaosapuolina ovat metsäkeskukset, Tapio, metsänhoitoyhdistykset, Työtehoseura ja eräät muut yksityismetsätalouden organisaatiot.

Eläke-Tapion lisäeläkejärjestely on mahdollistettu metsätalouden edistämisjärjestöjä koskevassa lainsäädännössä. Metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain (1474/1995) 14 §:n mukaan metsäkeskukset ja metsätalouden kehittämiskeskus voivat palveluksessaan olevan henkilöstön ja näiden omaisten eläketurvan järjestämistä varten perustaa rahastoja.

5.3.2 Eläke-etuuksien heikentäminen

Eläke-Tapion lisäeläkejärjestelmä suljettiin ja sen myöntämien eläke-etujen kartuttaminen jäädytettiin 1993. Muutos toteutui ns. vapaakirjatekniikalla siten, että jäädytys-hetkellä palveluksessa olleille, vähintään viisi vuotta Eläke-Tapion toimintapiiriin kuuluneille toimihenkilöille laskettiin karttunut eläkeoikeus, josta muodostettiin vapaakirja. Myöhemmin työnantaja poisti vapaakirjaoikeuden toimihenkilöiltä, jotka eivät ole Eläke-Tapioon kuuluvan työnantajan palveluksessa eläkkeelle siirtyessään. Muutos tehtiin jo maksussa olevien eläkkeiden indeksitarkistusmenettelyyn ja se heikensi selvästi eläke-etuja. Maa- ja metsätalousministeriö vahvisti muutokset.

Työnantajien seuraava eläkeheikennysesitys oli maksussa olevien lisäeläkkeiden leikkaus. Keskimääräinen leikkausprosentti olisi 31,8 ja olisi sitä suurempi, mitä kauemmin henkilö olisi ollut eläkkeellä. Tapio Hankala työryhmän jäsenenä jätti eriävän mielipiteen esitykseen. Metsäalan Toimihenkilöliitto, Suomen Metsänhoitajaliitto ja Toimiehtoliitto antoivat yhteisen kannanoton työryhmän loppuraporttiin. Siinä tyrmähtiin maksussa olevien lisäeläkkeiden leikkaukset ja todettiin, etteivät järjestöt ole hyväksyneet voimaan tulleita eläkesäännön muutoksia.

Kaikista vetoimuksista huolimatta Eläke-Tapion työnantajakokous päätti 1997 eläkesäännön muuttamisesta työryhmän esityksen mukaisesti. Maksussa olleissa eläkkeissä muutos merkitsi noin 10 prosentin leikkausta. Järjestöt kirjelmöivät keskusjärjestöjensä Akavan ja STTK:n tukemana maa- ja metsätalousministeri Kalevi Hemilälle yksityismetsätalouden eläkejärjestelmän turvaamisesta. Maa- ja metsätalousministeriö päätti, että se ei vahvista työnantajakokouksen hyväksymää Eläke-Tapion lisäeläkkeiden leikkausta koskevaa sääntömuutosesitystä. Talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi maa- ja metsätalousministeriön esityksen, jonka mukaan kaikkia maksussa olevia lisäeläkkeitä leikataan 10 %:lla ja lisäeläkkeen rahoittamiseen osoitetaan 10,2 miljoonaa markkaa vuoden 1997 lisätalousarviossa.

5.3.3 Nykyinen eläketilanne

Järjestöt ovat käyneet oikeustaisteluita työnantajien päättämistä eläkeratkaisuista näihin päiviin. Vapaakirjaoikeuden poistoa koskevan erimielisyyden järjestöt hävisivät oikeudessa, mutta maksussa olleiden lisäeläkkeiden leikkauksia ja eläkkeellä olleiden eläkeindeksiä koskevissa oikeudenkäynneissä järjestöt ovat menestyneet ja osasta riidanalaisia tapauksia korvaukset on jo maksettu eläkkeensaajille. Vuoden 2004 oikeuden päätöksen vaikutukset indeksikorvauksiin olivat laskennassa 2005 ja tulivat maksuun maa- ja metsätalousministeriön määrärahalta, joka oli metsäkeskusten osalta yli 2 miljoonaa euroa. Oikeudenkäynnit eivät kuitenkaan lopu, sillä uusia tapauksia on nostettu esiin.

5.4 METO-yhteistyö

Yksityismetsätalouden Metsänhoitajat r.y. on yhdessä Metsänhoitajaliiton kanssa tehnyt pitkään yhteistyötä eri toimihenkilöjärjestöjen kanssa muun muassa eläkekysymysten hoitamisessa. Metolaisilla ja metsänhoitajilla oli 1990-luvun alussa erilaisia näkemyksiä metsälautakuntien organisoimisesta ja työjärjestyskysymyksissä. Metsälautakuntien metsänhoitajat puolustivat asemaansa koulutukseensa ja johtamiskokemuksiinsa vedoten, kun taas metolaiset halusivat tiettyjen johtajapaikkojen olevan avoimia myös insinööritason koulutuksella.

Metsänhoitajien ja metolaisten yhteistyön näkyvimpiä tempauksia 1990-luvulla oli yhteinen mielenosoitus eduskunnan portailta marraskuussa 1995 jatkuvia määräraha- ja toimihenkilösopimuksia vastaan. Mukana olivat Toimiehtoliitto ja Puu- ja Erityisalojen Liitto. Metsäkeskuksille saatiin seuraavalle vuodelle lisärahaa 7,25 miljoonaa markkaa. Voimakkaana puuhämiehenä oli Metsänhoitajaliiton liittosihteeri Jukka Sippola, joka on kunnostautunut monessa muussakin asiassa metsänhoitajien etujen ajajana toiminnanjohtaja Hankalan rinnalla.

5.5 Vuodet ennen työtaistelua

Toimiehtosopimusjärjestelmän loppumisen jälkeen 1993 Akava kävi lähes vuoden ajan työehtosopimusneuvotteluja Metsäkeskus Tapion kanssa. Ratkaisevin näkemys jäi työajasta, koska työnantaja ei hyväksynyt säännöllisen päivittäisen ja viikoittaisen työajan määrittelyä. Pian tämän jälkeen työnantajat metsäkeskuksessa ja metsälautakunnissa valitsivat työnantajajärjestökseen Liiketyönantajain Keskusliittoon kuuluvan Erityisalojen Työnantajaliiton.

Akava ja Metsänhoitajaliitto kävivät neuvotteluja LTK:n kanssa syksyllä 1994 metsäkeskuksessa ja metsälautakunnissa työskentelevien akavalaisten työehtojen sopimisesta, mutta LTK suhtautui sopimukseen torjuvasti. Työnantaja ilmoitti, ettei se jatka kollektiivista sopimista akavalaisten kanssa, vaan sopii työsuhteen ehdoista yksilöllisillä työsuhteilla. Työnantaja ei ollut myöskään valmis sopimaan akavalaisten palkkauksesta tai muiden keskeisten työehtojen määräytymisestä Metsänhoitajaliiton kanssa.

Työnantajapuolen ja Metsänhoitajaliiton neuvottelujen katkettua talvella 1995 Metsänhoitajaliitto ilmoitti ylityökiellosta metsäkeskuksessa ja -lautakunnissa. Ymefin hallitus päätti samanaikaisesti selvittää työnantajan kannan yhteiseen työsuhteiden luonnokseen. LTK:n Palvelutyönantajien asiamies Jukka Karhu kielsi työnantajia vastamasta kyselyyn.

Neuvottelut edistyivät viime hetkellä ja Metsänhoitajaliitto peruutti metsäkeskuksessa ja -lautakunnissa ylityökiellon. Metsänhoitajaliiton jäseniä koskevat yhteiset näkemykset työsuhteen ehdoista solmittiin muutama päivä ennen ylityökiellon alkua.

Sopimus ei ollut työehtosopimukseen rinnastettava ja siinä sovellettiin Toimiehtoliiton ja LTK:n välisiä työehtosopimusehtoja paitsi työaika-, palkkaus- ja yhteyshenkilökysymyksissä. Tapion kanssa aikaansaatu yhteinen näkemys työsuhteen ehdoista ei kelvannut metsälautakuntien luottamusmiehille, esitys ei ollut riittävä henkilökohtaisten työsuhteiden solmimiseksi metsäkeskuksessa.

5.5.1 Työtaistelun edellä

Työnantajien järjestäytyttyä uuteen työnantajajärjestöön, heidän suhtautumisensa akateemisten tes-toimintaan muuttui entistä tiukemmaksi eikä työnantaja ollut valmis sopimaan tessiä metsänhoitajien eikä muidenkaan akavalaisten kanssa. Metsänhoitajat eivät myöskään olleet valmiita hakemaan oikeutta työehtosopimukseen järjestöllisin toimin.

Yksityismetsätalouden Metsänhoitajat, Metsänhoitajaliitto ja Meto tekivät yhteistyötä metsäkeskusten yleisen tilanteen ja rahoituksen parantamiseksi koko 1990-luvun ajan monilla eri tavoilla eikä vastakkainasettelultakaan vältytty. Runsaat irtisanomiset ja organisaatiomuutokset metsälautakunnissa ja -keskuksissa eivät olleet parantaneet järjestöyhteistyötä tai Metsänhoitajaliiton työmarkkinatoiminnan edellytyksiä. Siksi monille metsänhoitajille oli mahdotonta hyväksyä pitemmälle menevä yhteistyö Meton kanssa.

Aika alkoi olla kypsä työmarkkinayhteistyön kehittämiseen Metsänhoitajaliiton ja Meton välillä. Yhteistyö alkoi hahmottua liittojen toimihenkilöiden ja hallinnon kesken loppuvuodesta 1997 ja siinä edesauttoi Meton vaikeudet työehtosopimuksensa solmimisessa ja Tupon hyväksymisessä. Helmikuussa järjestettiin 1998 ensimmäinen yhteinen tilaisuus Metsänhoitajaliiton ja Meton kesken, allekirjoittanut oli mukana Ymefin puheenjohtajana.

Tämän jälkeen liitot järjestivät tilaisuuksia luottamusmiehilleen erikseen ja yhdessä. Niissä esiteltiin yhteistyöhön liittyviä näkemyksiä ja mahdollisuuksia. Pohjana yhteisille keskusteluille oli Ymefin toimintasuunnitelman tavoite vuodelle 1998 palkkausjärjestelmän kehittämisestä ja edellytyksistä saada aikaan työehtosopimus metsäkeskuksiin ja Tapioon.

Metsäkeskusten ja Tapion luottamusmiesten tapaamisessa oli edustajia seitsemästä yksiköstä, Arja Vehmas Akava-JS:stä, lakimies Pentti Itkonen Akavasta ja Tapio Hankala Metsänhoitajaliitosta. Tilaisuudessa keskusteltiin laajasti kokemuksista ja tuloksista edunvalvonnassa toimiehtosopimuksen päättymisen jälkeisenä aikana. Keskeiseksi ongelmaksi koettiin yhtenäisen neuvottelu- ja sopimusjärjestelmän puuttuminen ja sen myötä luottamusmiehen heikko neuvotteluasema yksikössään. Akavalaisten määrä oli pieni ja valmius työtaistelutoimiin vähäinen. Asian valmistelu jatkui ja luottamusmiehet olivat seuraavan kerran koolla yhteisessä seminaarissa.

5.6 Kohti työtaistelua

Neuvottelukunta aloitti työnsä ripeästi. Toukokuun kokouksessa 1998 todettiin neuvottelukunnan edustajien käynti maa- ja metsätalousministeriössä ja keskustelu vuoden 1999 budjetista, valtakunnan sovittelijan johdolla käyty neuvottelu Erityispalvelujen Työnantajaliiton kanssa. Työnantaja totesi, ettei se neuvottele Metsäalan Toimihenkilöliiton ja Suomen Metsänhoitajaliiton kanssa yhteisestä työehtosopimuksesta metsäkeskuksiin ja Tapioon eikä Suomen Metsänhoitajaliiton kanssa erillisestä työehtosopimuksesta.

Metsäalan Toimihenkilöliitto ja Suomen Metsänhoitajaliitto esittivät Erityispalvelujen Työnantajaliitolle neuvottelujen aloittamista kummankin järjestön edustaman henkilöstön työalaa koskevan työehtosopimuksen solmimiseksi. Työnantajapuoli ilmoitti Metolle, ettei se aloita neuvotteluja yhteisestä työehtosopimuksesta metsäkeskusten palveluksessa oleville Metsäalan Toimihenkilöliiton ja Suomen Metsänhoitajaliiton jäsenille.

Neuvottelukunnan kokous hyväksyi kesäkuussa 1998 työehtosopimustavoitteet, aikataulut, tiedotukset sekä lakko-organisaation ja lakkorajat. Aikatauluista päätettiin niin, että järjestöt jättävät heinäkuussa Erityisalojen Työnantajaliitolle yksityiskohtaisen esityksen yhteiseksi työehtosopimukseksi. Esitys päätettiin toimittaa myös luottamusmielille tiedoksi. Neuvottelut työehtosopimukseksi tuli käydä elokuun alussa.

5.7 Työtaistelu

Työnantajan kieltäytyminen neuvotteluista johti lakkovaroitukseen. Metsäalan Toimihenkilöliitto ja Suomen Metsänhoitajaliitto ilmoittivat aloittavansa lakon 20.8.1998 klo 12.00, ellei sitä ennen saavuteta järjestöjä tyydyttävää ratkaisua. Lehdistötiedotteessa samalla päivämäärällä kerrottiin lakkovaroitukseen johtaneista syistä. Myös maakunnallisia tiedotustilaisuuksia järjestettiin neuvottelukunnan jäsenien ja luottamusmiesten yhteistyönä. Työnantaja ei halunnut neuvotella, joten lakko alkoi 20.8.1998.

Metolaiset osallistuivat työtaisteluun lähes täysimääräisesti, mutta metsänhoitajien rivit hajosivat pahasti jo alkumetreillä. Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskusten metsänhoitajat eivät alun alkaenkaan sitoutuneet yhteistyöhön Meton kanssa ja jäivät työtaistelun ulkopuolelle. Myös Tapion akavalaiset toimihenkilöt irtautuivat lakosta. He halusivat oman palkkausjärjestelmän. Pohjois-Savon metsäkeskuksen metsänhoitajat liittyivät lakkoon vähän muita myöhemmin. Viranomaispäälliköt irtautuivat myös lakosta ja monissa metsäkeskuksissa rivit olivat pahasti hajallaan osan metsänhoitajista jäädessä lakon ulkopuolelle. Kuitenkin yli puolet metsänhoitajista liittyi lakkoon, vaikka erilaisiakin laskelmia kentältä esitettiin.

Lakko päättyi yllättäen sopimukseen 10.9.1998 klo 6.00 aamulla juuri ennen metolaisten sovittuja tukilakkoja. Erityispalvelujen Työnantajaliitto, Metsäalan Toimi-

henkilöliitto ja Metsänhoitajaliitto hyväksyivät valtakunnansovittelija Juhani Saloniuksen sovintoesityksen. Metsänhoitajien kannalta oleellinen asia oli, että he saivat työehtosopimuksensa, mikä paransi jossakin määrin nuorien alalle tulevien metsänhoitajien asemaa. Käytännön palkankorotukset jäivät tulopoliittisen kokonaisratkaisun korotusten tasolle. Uuden, marraskuussa 1998 käyttöön otetun palkkausjärjestelmän vaikutukset - vuosittain maaliskuussa tarkastettavat paikallisesti palkkauksen henkilökohtaiset lisät - ja myöhemmin perustetun ansiotasotyöryhmän työn tulokset jäivät metsänhoitajille varsin pieniltä tuntuviksi hyödyiksi.

5.8 YMEF:in hallituskriisi

Ymefin hallituksen kokouksessa syyskuussa 1998 tunnelmat olivat juuri päättyneen lakon jälkeen ankeat. Toiminnanjohtaja Hankala esitteli lakon päättäneen sopimuksen, joka ei hurraahuutoja kerännyt.

Puheenjohtaja Kaipainen esitti rikkureiden erottamista järjestöstä. Varapuheenjohtaja Hartikainen korosti erottamisessa olevan syytä noudattaa yhdistyslakia. Jäsen Heinonen esitti, ettei hallitus ryhtyisi mihinkään rankaisutoimiin. Asiassa äänestettiin ja puheenjohtajan kanta voitti neljällä äänellä kolmea vastaan. Äänestyksen jälkeen jäsenet Hartikainen, Autere ja Heinonen pysyivät vapautusta hallituksen jäsenyydestä pyyntöhetkestä. Myös jäsen Partanen esitti kokouksen lopussa voimaan astuvan eroilmoituksensa. Hallitus päätti kutsua koolle ylimääräisen jäsenkokouksen Jyväskylään, pääasiana oli rikkureiden erottaminen.

Ylimääräisessä jäsenkokouksessa Jyväskylässä käytiin vilkasta keskustelua. Varapuheenjohtaja Hartikainen esitti, ettei rikkureita erotettaisi ja sai kannatusta useissa puheenvuoroissa. Koska hallitus piti kiinni erottamisvaateesta, jouduttiin äänestämään. Äänestyksessä annettiin yhteensä 56 ääntä, joista paikalla olevilta 14 ääntä ja valtakirjalla 42 ääntä. Tulos oli 16 jaa- ja 40 ei-ääntä. Äänestyksen jälkeen puheenjohtaja Kaipainen ilmoitti, että hän eroaa heti. Pääluottamusmies Mauri Hyytiä ilmoitti eroavansa kuin myös varajäsen Pekka Hovila. Myös Sune Haga ilmoitti muutamaa päivää myöhemmin eroavansa.

Metsänhoitajien riveistä kuului paljon väitteitä siitä, ettei jäseniä kuultu riittävästi eikä heidän mielipiteitään kysytty. Jäseniltä kysyttiin, mutta he eivät vastanneet. Luottamusmiesten koolle kutsumiin tilaisuuksiin he eivät osallistuneet. Kaikissa metsäkeskuksissa järjestettiin viikoilla 22 ja 23 tiedotustilaisuudet yhdessä metolaisten kanssa, mutta vain harvat metsänhoitajat olivat paikalla. Luottamusmieskokouksista puuttui monta metsänhoitajien luottamusmiestä.

Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin vuosikokouksessa 1999 Matti Ruotsalainen. Yhdistys oli suurten haasteiden edessä, koska lakko oli jakanut jäsenkunnan. Hyvin suuri osa siitä oli eronnut tai erotettu Ymefistä ja Metsänhoitajaliitosta. Jäseniä oli 92 keväällä 1999, kun potentiaalisia jäseniä olisi ollut noin 160 henkeä.

Uuden hallituksen ensimmäisiä tehtäviä oli kutsua koolle ylimääräinen vuosikokous, jonka keskeiset asiat olivat toimintakertomuksen hyväksyminen vuodelta 1998, tilinpäätöksen hyväksyminen ja vastuuvapauden myöntäminen tilivelvollisille vuodelta 1998, uuden toimintapolitiikan käsittely sekä toimintasuunnitelman ja talousarvion hyväksyminen vuodelle 1999. Ylimääräinen vuosikokous järjestettiin elokuussa 1999 Tammelassa Hämeenlinnan seudulla järjestetyn ammatillisen retkeilyn yhteydessä. Paikalla oli 26 osallistujaa ja kokouksessa käytiin läpi hallituksen jäsenkyselyn tulokset edellä kerrottujen kokousasioiden lisäksi. Uudeksi pääluottamusmieheksi valittiin Seppo Leinonen. Kokouksessa oltiin yksimielisiä siitä, että jokaisessa metsäkeskuksessa tulisi jatkossakin olla metsänhoitajien luottamusmiehes.

Yhdistyksen uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Seppo Repo vuosikokouksessa 2000. Kokous päätti yksimielisesti, että jäseneksi voi liittyä ammattikorkeakoulussa metsätalousinsinöörin tutkinnon suorittanut henkilö. Vuoden 2000 toimintasuunnitelmassa kiinnitettiin erityisesti huomiota toimivaan yhdyshenkilöverkostoon, palkkauskehityksen seuraamiseen ja jäsenpohjan laajentamiseen. Lokakuun hallituksen kokouksen pöytäkirjasta käy ilmi metsänhoitajien palkkauksen jälkeenjääneisyys verrattuna metsäkeskusten tes:n linjaan ja metsäalan yleiseen palkkakehitykseen. Metsänhoitajien huoli esittelijöiden virkojen valumisesta metolaisille viranomaistoiminnan eriyttämisessä metsäkeskusten muusta toiminnasta puhutti myös kokousta.

5.9 Metsäkeskusten rooli ja tehtävät muuttuvat

Metsäkeskusten toimintaympäristö on ollut jatkuvien muutosten kourissa. Metsänhoitoyhdistykset ovat fuusioituneet entistä isommiksi ja niiden palveluvalikoimaan kuuluvat kaikki metsätalouden työt. Metsäteollisuusyritykset ovat fuusioituneet niin, että suuria on enää kolme jäljellä. Metsätoimihenkilöt perustavat työpaikkojen puutteessa metsäpalveluyrityksiä kiihtyvään tahtiin ja myyvät palveluitaan metsänomistajille, puunhankintafirmoille ja metsänhoitoyhdistyksille. Kilpailuttaminen on tämän ajan ilmiö ja sitä halutaan lisätä myös alalla. Kilpailun toivotaan laskevan kustannuksia myös metsänhoitotöissä. Metsäkeskusten rooli ja tehtävät muuttuvat väkisin. Vaikka niiden toimintaa on viime vuosina yhtenäistetty metsäkeskusten yhteistyöryhmän, lyhyesti YTY-ryhmän avulla, joukossa on aina oman tien kulkijoita, joille ei ole riittänyt yhteisesti sovitut kehittämistoimet ja päämäärät.

Metsäkeskusten organisaatio on monen seesteisen vuoden jälkeen taas ollut viimeisen vuoden ajan pyöryksen kohteena. Maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta HAUS kehittämiskeskus Oy teki ulkopuolisen arvioinnin metsäkeskuksista ja esitteli työnsä tulokset julkisuuteen joulukuussa 2004 ja virallisesti työn tilaajalle 26.1.2005.

HAUS esitti metsäkeskusten toiminnan tehostamista ja yhtenäistämistä sekä liiketoiminnan siirtämistä palvelumarkkinoille. Lisäksi se ehdotti organisaation muutta-

mista siten, että perustettaisiin yksi Suomen metsäkeskus, jolla olisi 4-5 yksikön alueorganisaatio tai vaihtoehtoisesti metsäkeskusten liittäminen TE-keskuksiin. HAUS ehdotti myös Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion toimintojen siirtämistä metsäkeskusorganisaatioon, Metsäntutkimuslaitokseen sekä itsenäiseksi konsulttiyritykseksi.

5.9.1 Uusi laki voimaan

Hallitus päätti iltakoulussaan helmikuussa 2005 metsäkeskusten toiminnan kehittämisen päälinjoista. Toimintaa tehostetaan ja yhtenäistetään nykyisten 13 itsenäisen alueellisen metsäkeskuksen pohjalta. Samalla metsäkeskusten ja Tapion yhteistyö tiivistyy. Tapiosta tulee metsäkeskusten kehittämiskeskus, jolle siirtyvät YTY:n tehtävät. Metsäkeskusten rooli Tapion hallinnossa vahvistuu. Tapio tuottaa jatkossakin palveluja koko metsätaloudelle. Uusi laki tuli voimaan 2006. Tiedotustilaisuudessa helmikuussa 2005 ministeri Juha Korkeaoja vakuutti, että mahdollisten järjestelyjen yhteydessä ketään ei irtisanota ja hyvän henkilöstöpolitiikan periaatteita noudatetaan. Kuitenkin saman vuoden lopulla yt-neuvottelut ja irtisanomiset olivat arkipäivää.

Iltakoulun linjausten perusteella maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän selvittämään tilaaja-tuottajamallin käyttökelpoisuutta metsäkeskusten toiminnallisen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi sekä teki tätä koskevat ehdotukset. Työryhmän määräaika oli lokakuuhun 2005, mutta sitä jouduttiin vähän jatkamaan. Yksityismetsätalouden metsänhoitajia ja metsäkeskuksen toimihenkilöitä työryhmässä edusti Tarja Hämäläinen.

Viranomaistoiminta haluttiin erottaa metsäkeskusten muusta toiminnasta vielä nykyistä selkeämmin toiminnan riippumattomuuden ja puolueettomuuden turvaamiseksi varmistuen samalla järjestelyn perustuslainmukaisuus. Osaan metsäkeskusten hoitamia viranomaistehtäviä sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä. Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. Oikeusministeriön mukaan metsäkeskuksen viranomaisyksikkö ei valtiosääntöoikeudellisessa mielessä ole viranomainen, joten mainitut tehtävät on siirrettävä viranomaisen päätettäväksi.

Muita kehittämistoimia olivat keskittää hallinto- ja tukipalvelut, yhtenäistää metsäkeskusten toiminta ja toimintajärjestelmät, kustannusten seurantajärjestelmät sekä sertifiointi viimeistään vuoteen 2008.

Metsänhoitajaliitto kirjelmöi marraskuussa 2005 eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle ja piti huonona asiana metsäkeskuslain valmistelun jakamista kahteen osaan, missä lakimuutos metsäkeskuksista ja kehittämiskeskuksesta astuisi voimaan vuoden 2006 alusta ja viranomaisasioiden muutokset vuotta myöhemmin. Metsänhoitajaliitto antoi elokuussa julkisuuteen vastaavansisältöisen tiedotteen.

Hallitus käsitteli iltakoulussaan lokakuussa 2005 metsäkeskusten ja Tapion kehittämistä helmikuun iltakoulupäätöksensä mukaisesti. Tapiosta tehdään metsäkeskus-

ten kehittämiskeskus ja sen johtokuntaa muutetaan siten, että sen seitsemästä jäsenestä neljä edustaa metsäkeskuksia. Yleiset metsätalouden asiantuntijapalvelut säilyvät edelleen Tapion tehtävinä. Laki muutos tuli voimaan 1.1.2006.

5.9.2 Metsäkeskusten strategia- ja kehittämistyö

Metsäkeskukset viimeistelivät yhteisen ryhmästrategiansa hallituksen iltakoululinjauksen perusteella ja se hyväksyttiin metsäkeskusten johdon kokouksessa huhtikuussa 2005. Strategian mukaan metsäkeskukset johtavat alueellista metsäpolitiikkaa ja tuottavat tehokkaasti metsätalouden palveluja yhtenäisesti koko Suomessa.

Strategisia linjauksia on yhdeksän, joista mainittakoon metsävaratietojen tehokas tuottaminen, metsien korkean käyttöasteen edistäminen neuvonnalla, metsälakien tehokas toimeenpano, toiminnan tehokkuuden parantaminen yhtenäisillä toimintajärjestelmillä ja hallinto- ja tukipalveluja keskittämällä sekä luonnonhoidon ja puuenergianeuvoannon vakiinnuttaminen korkealle tasolle.

Erittäin tarkasti on kuvattu hallituksen ja maa- ja metsätalousministeriön kannanottoja ja suunnitelmia metsäkeskusten ja Tapion kehittämiseen. Henkilöstöä vähennetään jälleen 50-100 kpl 2006 ministeri Korkeaojan puheista huolimatta. Metsäkeskusten toimihenkilöjärjestöjen ja metsäkeskusten edustajat kävivät marraskuussa 2005 eduskunnassa tapaamassa eduskuntaryhmien edustajia ja esittivät heille huolensa vuoden 2006 talousarviosta. Järjestöjen puheenvuoron esittivät pääluottamusmiehet Heikki Nivala ja Seppo Leinonen sekä luottamusmies Marjo Virtanen.

Tapio Hankala ja Meton puheenjohtaja Håkan Nystrand olivat jo lokakuussa 2005 kuultavana ensi vuoden budjetista eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostossa. Lisäksi monet luottamusmiehet ja toimihenkilöt ovat olleet suoraan yhteydessä alueensa kansanedustajiin valtionavun supistamisen torjumiseksi. Keskustan keskisuomalaiset kansanedustajat Lauri Oinonen ja Petri Neittaanmäki tekivät kumpikin marraskuussa kirjallisen kysymyksen ministeri Korkeaojalle metsäkeskusten rahojen supistamisesta. Kovan työn tuloksena metsäkeskukset saivat 0,5 miljoonaa euroa vuodelle 2006 lisää valtionapua palkkauskustannuksiin. Se ei estänyt irtisanomisia.

6 MUU TOIMINTA

6.1 Ammatilliset ja sivistykselliset pyrkimykset

Yhdistyksen toiminta-ajatukseen kuuluu jäsenten "ammatillisten ja sivistyksellisten pyrkimysten edistäminen." Tämä on käytännössä tarkoittanut vuosikokouksen yhteyteen sijoitettuja esitelmätilaisuuksia ja ammatillisia retkeilyjä. Näillä on ollut varsinkin 70-80 -luvulla suuri merkitys jäsenkunnan yhteenkuuluvuuden ylläpitäjänä.

Yhdistyksen vuosikokoukset on yleensä pidetty nykyisin metsäpäiviksi kutistuneen metsäviikon aikana. Takavuosina kokouksissa paneuduttiin järjestöasioiden lisäksi päivänkohtaisiin asioihin, kokoukset jatkuivat usein maailmaa parannettaessa sponsorien päivällistarjoilujen sekä asian ja joskus viihteellistenkin ohjelmien innoittamina myöhään yöhön. Kun mahdollisia sponsoreita oli paljon nykyistä enemmän, yhtä ei rasitettu kohtuuttomasti. Sponsoreista tulevat mieleen nimet SKOP, OKO, KOP, SYP, Postipankki, Tapiola, Aura, Hankkija, Kesko ja Metsäliitto.

Yhdistyksellä oli liike-elämässä ystäviä, joiden tuella vuosikokoukset ja erilaiset tapahtumat on tehty jäsenistöä kiinnostaviksi. Vas. Martti Tynkkynen ja Sinikka Karenius (OKO), Mauri Liukkala, Ilmo Kolehmainen, Eero Ollikainen sekä alarivissä Tapio Lehikoinen ja Raimo Tammilehto (OKO) todistavat kun puheenjohtajaj Otto Manninen (v. 1986–87) allerkirjoittaa yhteistyösopimusta. Oik. sihteeri Matti Ruotsalainen.

Kokousten osanottajamäärä on metsäviikon lyhenemisen myötä kutistunut. Kun aiemmin kokouksissa saattoi olla 50-70 osanottajaa, liki kolmasosa jäsenkunnasta, niin nykyisin metsäpäivien kiireiseen ohjelmaan tiukattuun kokoukseen ilmestyy alun toistakymmentä jäsentä. Myös sponsorit ovat lähes hävinneet. Suhteet pankkeihin, keskusliikkeisiin ja vakuutusyhtiöihin ovat ohentuneet, sillä kato on käynyt silläkin puolella. SKOP:stä ja Hankkijasta on enää muistot jäljellä.

Yksityismetsätaloudessa suurin toivein 1982 perustettu laajapohjainen Silvestria Oy katosi markkinoilta 1991. Elinaikanaan yhtiö tarjosi jäsenkunnallemme sellaisia ammattialan tehtäviä, joissa voitiin hyödyntää ammattitaitoa ja saada kokemusta sekä parantaa kielitaitoa. Useita jäseniämme ehti toimia yhtiön palveluksessa konsultteina ja asiantuntijoina sen ulko- ja kotimaisissa projekteissa.

6.2 Virkistystä ja ammatillista yhteenkuuluvuutta

Yhdistys on pyrkinyt lisäämään jäsentensä ammattitaitoa ja yhteenkuuluvuutta järjestämällä retkeilyjä ajankohtaisista metsäasioista kotimaahan ja opintomatkoja ulkomaille. Lisäksi se on tehnyt yhteistyötä työnantajan kanssa. Unohtaa ei pidä luottamusmiesten neuvottelupäiviä, joita on järjestetty vuoden 1998 lakon jälkeen metolaisten kanssa.

Kotimaiset retkeilyt

Suurin ja näyttävän kotimainen retkeily järjestettiin yhdistyksen 30-vuotisjuhlan yhteydessä elokuussa 1985 Lappeenrannan ympäristössä. Retkeilyn teemana oli 30 vuotta työtä ja tuloksia yksityismetsätalouden hyväksi.

Ensimmäisen päivän ammatillisella retkellä pohdittiin yksityismetsälain valvonnan ongelmia. Päivä huipentui Lappeenrannassa juhlapäivälliseen, jolle puhujaksi saatiin silloinen maatalousministeri Toivo Yläjärvi. Peräti 119 osallistujalle jäi ainakin pahkakuksa muistoksi retkeilyltä, joka huipentui toisena päivänä höyrylaivaristeilyyn runsaine pöydän antimineen. Retkeilyn järjestelyt hoiti yhdistyksen sihteeri Matti Ruotsalainen.

Elokuussa 1999 retkeiltiin Tammelan suunnalla Huomisen metsät -kampanjan merkeissä. Retkeilyllä tutustuttiin Kansallisen metsäohjelman toteuttamisen kannalta keskeisiin metsänhoidon ongelmiin. Tilaisuus päättyi ylimääräiseen vuosikokoukseen Mustialan Iso Piippu -ravintolassa.

Metsätalous ja säädökset olivat teemana elokuussa 2001 retkeilyllä Kerimäelle ja Savonlinnaan. Maastokohteilla keskusteltiin metsälain, luonnonsuojelulain, Kemeralain sekä sertifioinnin ja Natura-ohjelman vaikutuksista metsätalouteen. Toisena päi-

vänä tutustuttiin Savonlinnan kaupungin ranta- ja saaristometsien käsittelyyn, mukana oli 15 ymefiläistä.

Kesäretkeily 2004 Turunmaalle valoi toivoa uuteen nousuun. Osanottajia oli 35, joista 10 Ruotsin Förening Skogstyrelsens Jägmästare -sisaryhdistyksestä. Retkeilyllä Nauvoon ja Turun itäpuolelle sekä Ruissaloon perehdyttiin hyvän metsänhoidon tason ja monimuotoisuuden ylläpitoon yksityismetsissä.

Elokuussa 2005 järjestettiin yhdistyksemme 50-vuotisjuhlaretkeily Rantasalmella, missä päätutustumiskohteina olivat Metso-hanketoiminta Metsähallituksen metsissä sekä Linnansaaren kansallispuisto. Päävastuun retkeilystä kantoi Pertti Vento. Mukana oli noin 40 ymefiläistä.

Juhlaretkeilyn osanottajia vilvoittelemassa Linnansaaren kansallispuiston vastaanotto-keskuksen aitan portailla.

Ulkomaiset retkeilyt

Ruotsi. Yhdistys pyrki ensimmäisen 30-vuotisjakson aikana edistämään jäsentensä opintomatkoille pääsyä. Matkoja järjestettiin Pohjoismaihin, erityisesti Ruotsiin, jonka olot vastasivat meikäläisiä. Saksan liittotasavallassa käytiin 1983. Ystäväpankkien tuki auttoi ensimmäisten opintomatkojen toteuttamista. Metsälautakuntien ja Tapion toimihenkilöiden ulkomaanmatkoihin tarvittiin työntäjän hyväksyntä ja lisäksi metsähallituksen lupa.

Viro ja Liettua. Yhdistys järjesti 1985 Baltian asiantuntijamme Esko Pelkosen avustuksella matkan silloisen Neuvostoliiton alueelle Viroon ja Liettuaan. Retkeilylle osallistui 29 yhdistyksen jäsentä ja kaksi edustajaa Metsähallituksesta. Matkalla perehdyttiin mm. Maardun fosforiittikaivoksen jätealueiden kunnostamiseen metsittämällä ja Tallinnan vihervyöhykkeen metsien hoitoon.

Liettuaissa erityisteemana oli sekametsäkasvatus. Tutkijat hämmästyttivät suomalaisen retkikunnan jäsenet korkeilla tuotosluvuillaan. Ekstempore-tapahtumana järjestetty päivällinen oli myös mieliinpainuva. Järjestelyt tulivat lähes yllätyksenä Kaurasin metsätutkimusasemalle. Moskovan kautta tapahtuneiden järjestelyjen kerrottiin matkalle lähtiessämme olevan kunnossa. Vastaanottajille niistä oli muistettu kertoa vasta edellisenä päivänä.

Unkari. "Sunnuntaina 20.9.1987 klo 18.00 nousi yhteensä 30 Unkariin lähtijää Malevin Tupolev 154:een syksyisen kolealla Helsinki-Vantaan lentoasemalla". Näin dramaattisesti alkaa YMEFin järjestämän Unkarin matkan matkaraportti. Vaikka Unkarissa on metsiä vain 1,7 milj. hehtaaria, asukasta kohti vain 15 aaria, niillä on kuitenkin merkitystä myös talousmetsinä. Retkeilyn tarkoituksena oli tutustua metsien monipuoliseen käyttöön ja perehtyä Unkarin metsäopetukseen. Happosateet ja ympäristönhoito tuntuivat olevan isäntiemme huolen aiheita. Huolettominta antia, mutta samalla mieleenpainuvimpia elämyksiä retkeläisille tarjosivat Pusta ja Eger.

Norjaan suuntautui retkeily 1989 ja siellä tutustuttiin Norjan metsähallintoon ja metsänomistajien neuvontaan, yksityismetsänomistajien järjestäytymiseen, metsänhoitoyhdistyksiin ja niiden toiminnan rahoitukseen. Oslossa ja Bergenissä esittäytyi metsien virkistyskäyttö. Norjassa on tuottavaa metsämaata 6,7 milj. hehtaaria. Metsävarat ja metsien kasvu ovat hoidon ansiosta lisääntyneet viime vuosina voimakkaasti.

Retkeläiset Holmenkollenilla.

Oslon kaupunki osti ensimmäisen 800 hehtaarin suuruisen metsäpalstan 1899. Retken aikoihin se omisti 17400 hehtaaria. Jo ensimmäisestä ostosta todettiin: "On tuskin liikaa sanoa, että kunta ei koskaan ole tehnyt asukkaille siunauksellista kauppaa." Nyt Holmenkollenin alueella saattaa hyvällä säällä samaan aikaan olla jopa 100 000 ulkoilijaa.

Matkan vaikuttavin osuus oli bussimatka Kölin vuoriston yli ja lauttamatka Revsnes-Gudvagnen henkeä salpaavissa maisemissa. Bergeniin päättyneellä retkeilyllä oli 26 osanottajaa.

Tsekkoslovakia: Syksyllä 1990 perehdyttiin Tsekkoslovakiassa ilmansaastepäästöjen metsäluonnolle tekemiin tuhoihin ja niiden torjuntaan. Krknose-Riesengebirgen ja läntisemmän Isargebirgen metsät näyttivät lohduttomilta. Happosateiden tuhot korkeilla alueilla olivat muuttaneet koko metsätalouden luonteen. Jopa puolet Isargebirgen hoitoalueen metsistä oli tuhoutunut. Niissä yritettiin löytää metsitykseen mitä tahansa kestävämpiä puulajeja. Maan happamuutta yritettiin kohentaa kalkitsemalla.

Sumavan Boubin aarnimetsän kuuset ovat komeita. Mittamiehinä Matti Ruotsalainen ja Tenho Hynönen.

Yksi historiallinen päivä, 3.10.1990, vietettiin entisen DDR:n puolella. Saksan liittotasavallan perustuslaki oli nimittäin tullut keskiyöllä voimaan entisessä DDR:ssä. Retkeläiset tutustuivat Tharandtin metsätieteellisen tiedekunnan harjoitushoitoalueen metsätuhoalojen metsityskohteisiin ja ilmansaastetutkimuksiin.

Metsiä Tharandtin alueella oli 2,9 milj. hehtaaria. Juuri yhdistyneen Saksan pahimmat metsätuhoalueet katsastettiin Altengebirgellä. Tharandtin yliopiston tutkimusasemalla yksitoista retkeläistä sai hyvin perusteellisen kuvauksen ilmansaastetutkimuksesta.

Yhdysvallat. Amerikkaexperttimme Seppo Hartikainen valmisteli yhdistyksen jäsenille matkan Yhdysvaltoihin 1991. Matkalla tutustuttiin metsähallintoon, metsänhoidon edunvalvontaan, käytännön metsänhoitoon, puunkorjuuseen, tutkimukseen ja luontoon. Retkeily suuntautui USA:n pääkaupunkiin Washingtoniin ja Lousianan New Orleansiin sekä niiden ympäristöön ja sille osallistui 12 yhdistyksen jäsentä.

Erityisen mieleenpainuvia ja hikisiä olivat kohteet etelän kuumen auringon alla. Opittiin tuntemaan monet mäntylajit: Southern Pine eli Etelän mäntyä on neljä eri lajia, Loblolly pine (P. taeda), Slash pine (P. Elliottii), Shortleaf pine (P. echinata) ja Longleaf pine (P. palustris). Southern Forest Laboratoryn koeasemalla Missisipissä tutkitaan mm. termiittien kemiallista torjuntaa, erilaisia syöttimenetelmiä sekä rakennusten puutavaran suojausmenetelmiä. Termiittit aiheuttavat maailmanlaajuisesti tähtitieteellisiin summiin nousevia tuhoja. Sysäys termiittituhojen estämistutkimuksiin sai alkunsa siitä kun termiittit tuhosivat armeijan ammuslaatikoita.

Louisianan rämemetsät ovat ainutlaatuinen kokemus kokeneemmallekin matkailijalle.

Slovenia. Pieni ryhmä, 5 jäsentä, tutustui 1996 Slovenian metsätalouteen. Vuoritoisen maan metsillä on vähäisestä pinta-alastaan huolimatta merkittävä taloudellinen merkitys. Slovenian opintoretkeily alkoi historiaan tutustumisella reippaalla kävelylenkillä Ptuj'n, äännetään matkaopaskirjan ohjeen mukaan kuin sylkäisy, linnaan. Ptuj sai kaupunkioikeudet 977.

Airi Matila

YMEF:n ammatillinen opintomatka suuntautui syksyllä 1996 Sloveniaan. Asko Hilli, Tapani Mäkinen, Eero Autere ja Pekka Heinonen tutustumassa maan pääkaupunkiin Ljubljanaan.

Ranskassa retkeiltiin 1999, pääasiassa Limousinen metsäkeskuksen alueella. Limousinen metsäkeskuksen ammattilais- ja metsänomistajaryhmä oli edellisenä kesänä tutustunut kahden viikon ajan Suomeen ja sen yksityismetsätalouteen. Vastapalveluna saimme erittäin mielenkiintoisen mahdollisuuden tutustua sikäläisiin oloihin. Kaksi kuukautta retkemme jälkeen hirmumyrsky kaatoi Limousinen metsistä noin 15 vuoden hakuu määrän. Yhden isäntämme, metsäkeskuksen entisen puheenjohtajan Edmont de Sezen elämäntyö kaatui murrokoksi.

Tronçais'issa on yksi Ranskan puuntuotannon jalokivistä, suuri yhtenäinen liki 300 vuotta tehokkaassa hoidossa ollut kruunun tammimetsäalue. Tammen kasvatuksessa on tärkeää, että vesioksien synty estetään pitämällä rungon alaosa aina varjossa. Ensiharvennus tehdään vasta 50-60 vuoden iässä noin 12-14 metrin pituusvaiheessa. Runkoluvusta poistetaan silloin noin puolet. Tuloja alkaa kertyä vasta toisesta, yli 16 metrin pituudessa tehtävästä harvennuksesta. Tammen oksat ja ylin latva käytetään

polttopuuksi, oksainen osa ruumisarkuiksi, seuraava osa parketiksi ja tynnyrilaudoiksi ja paras tyvi puusepäntuotteiksi.

Retkeläiset ovat keskellä Ranskan puuntuotannon jalokiveä. Tronçais 'issa on suurin yhtenäinen, liki 300 vuotta tehokkaassa hoidossa ollut kruunun tammi-metsäalue.

Retkeilyn lopuksi pistäydyimme Atlantin rannikon tuntumassa AFOCEL- tutkimuslaitoksessa ja tutustuimme merimänniköihin Les Landesin alueella Bordeauxin lähellä. Paluu Pariisiin luotijunalla oli pastiksenmakuinen tarinansa. Pariisissa nähtiin Moulin Rougekin, ulkoa. Retkeilyllä oli 16 osanottajaa.

Venäjä: Yhdistyksen puheenjohtaja Seppo Repo järjesti matkan Venäjälle syyskuussa 2002. Matkalla tutustuttiin Chudovon RWS:n moderniin vaneritehtaaseen, Novgorodiin sekä maastokohteilla Pihkovan mallimetsäalueeseen. Teemana oli Venäjän metsätalous ja kehitysnäkymät. Asiantuntijoina UPM, Stora-Enso, Venäjän WWF ja Venäjän metsäviranomaiset. Matkalle osallistui 15 jäsentä.

6.3 Kannustuspalkinto

Säästöpankkien keskusosakepankki SKOP lahjoitti yhdistykselle 1985 ja 1999 huomattavan rahasumman kannustuspalkintoa varten. Palkinnon tarkoituksena oli antaa huomionosoitus henkilölle, joka on toiminut arvokkaasti yhdistyksen päämäärien saavuttamiseksi tai ansioitunut yhdistyksen toimintaa tai metsätaloutta edistävässä viestinnässä.

Ensimmäinen stipendi ojennettiin aktiivisesti yksityismetsätalouden etuja puolustaneelle Pentti Takalalle vuosikokouksessa 1986. Kaiken kaikkiaan SKOP lahjoitti vuosien varrella tarkoitusta varten lähes 50 000 markkaa. Varojen sijoittamisessa käytettiin tietenkin saman pankin asiantuntemusta. Vaikka SKOPin osakkeiden arvon lasku pudotti varoista 10 300 markkaa, valtaosa yhdistyksen pääomasta perustuu näihin lahjoituksiin.

Kannustuspalkinnon saajat

1986	Pentti Takala
1987	Eero Ollikainen ja Eljas Pohtila
1988	Erkki Ylihärtilä ja Tapio Laiho
1989	Pentti Puputti
1990	Paavo Simola
1991	Juhani Hyvärinen
1992	Matti Suihkonen
1993	Otto Manninen
1994	Pertti Mäkihakola
1995	Eila Valtanen
1996	Mauri Hyytiä
2000	Seppo Hartikainen

7 TAPION JA METSÄKESKUSTEN METSÄNHOITAJAT METSÄPOLI- TIIKAN TOIMEENPANIJOINA

7.1 Metsäpolitiikan lyhyt oppimäärä

Valistus - neuvonta - säädösohjaus ja tuet yksityisille metsänomistajille ovat ne metsäpolitiikan käytännön keinot, joiden toimeenpanijoiksi metsäkeskusorganisaatio Tapio mukaan lukien on organisaatioina perustettu. Tukipakettiin voi lukea mukaan myös palvelut, jotka on tuotettu yhteiskunnan tuella.

Metsien käyttöä koskevaa normistoa on ollut käytössä periaatteessa kahdentyyppistä. Osa koskee metsien käytön oikeusperustetta eli käytetäänkö metsää omistusoikeuden tai jonkun muun oikeuden perusteella. Pääosassa normeista on ollut kyse metsän käytön julkisesta ohjauksesta, jolla on pyritty vähentämään tai eliminoimaan epätoivottavia vaikutuksia. Tämänlaatuisia normeja on ollut käytössä jo keskiajan lopulta lähtien.

Metsiemme käyttöä koskevan säädösten ja muiden keskeisten ohjailukeinojen kehittämisen merkittävimmät vaiheet.

1886 Metsälaki, jolla pyrittiin ehkäisemään metsien hävitystä.

1907	Suomen metsänhoitoyhdistys Tapio perustettiin
1910	Föreningen för Skogskultur perustettiin
1915	Asetus, jolla rajoitettiin puutavarayhtiöiden maanhankintaa.
1917	Metsälautakuntien perustaminen
1920	Asutustoiminta, tilattoman väen maansaanti
1928	Suuri metsälakiuudistus: yksityismetsälaki, laki metsänhoitolautakunnista, metsänparannuslaki, laki keskusmetsäseuroista
40-luku	Pakkohakkuut ja asutustoiminta
1945	Puulla parempiin päiviin ja laki puunsaannin turvaamisesta
1948	Harsintajulkilausuma
1950	Metsänhoitoyhdistyslaki
1950	Metsämarssi
1962	TT metsämarssi

1965-68	Mera -ohjelmat
1968	Laki keskus- ja metsälautakunnista, metsänparannuslaki
1985	Metsä 2000 -ohjelma
1987	Metsänparannuspiirit osaksi metsälautakuntia
1991	Metsälain muutos, vakuustalletus poistettiin
1991	Laki metsäkeskuksista ja metsälautakunnista
1992	Rion sopimus
1993	Metsäverolainsäädännön muutos
1994 -	Rajut määrärahaileikkaukset, Tapion "Hyvä metsä kaikille" suositukset
1996	Laki metsäkeskuksista ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiosta, Tapio ja 13 metsäkeskusta MMM:n tulosohtaukseen
1997	Metsälaki, Luonnonsuojelulaki
1998	Kansallinen metsäohjelma
1999	Laki metsänhoitoyhdistyksistä
2006	Tapiosta metsäkeskusten kehittämiskeskus

7.2 Metsien käytön kehitys ja käytön säätely ennen edistämisaikaa

1500-luku. Talonpojat saivat nautintaoikeuden linnanvoutien myöntämällä anekeilla keskisen Suomen laajoihin erämaihin. Väestö jäi paikoilleen ja kaskiviljelyyn perustuva talous alkoi.

1700-luku. Isojako loi perustan perhemetsätaloudelle.

1850-luku. Pyrkimyksenä oli säilyttää kaskeamisen ja puun muun käytön tasapaino. Säätely kohdistui puun käyttökohteisiin metsien käytön rajoitusten sijasta. Sivistyneistö ja poliitikot olivat kuitenkin huolissaan metsien tilasta. Tarkemman kuvan saamiseksi senaatti pyysi saksalaiselta Tharantin yliopiston professorilta arvioin Suomen metsien tilasta. Edmund von Berg antoi 1859 murskaavan lausunnon.

Itsenäisyyden alussa teollisuuden puukäyttö oli jo 40 % raakapuun kokonaiskäytöstä.

1886 metsälaki. Metsien hävitystä ehkäisemään säädettiin ensimmäinen metsälaki, jota valvoi poliisiviranomainen.

1907 Suomen metsänhoitoyhdistys Tapio perustettiin vapaaehtoisena yksityisoikeudellisena yhdistyksenä edistämään metsätaloutta. Tapio teetti ensimmäisen metsien inventointityön 1912 kahden kunnan alueella.

1910 Föreningen för Skogskultur perustettiin edistämään yksityismetsätaloutta ruotsinkielisillä rannikkoseudulla. Skogskultur toimi tiiviissä yhteistyössä ruotsinkielisten maatalousseurojen kanssa. Painopiste oli neuvonnassa ja metsänviljelyssä.

1915 hyväksytyllä asetuksella rajoitettiin metsäteollisuusyritysten maanhankintaa. Lainsäädäntö johti kehitykseen, jossa puukauppa perustui metsänomistajan kanssa tehtävään hakkuu- tai hankintasopimukseen. Puulle syntyi markkinahinta ja sitä myöten metsiä kannatti hoitaa.

1917 läänimetsälautakunnat. Normiston valvontaa perustettiin 1917 asetuksella metsähallituksen alaiset läänimetsälautakunnat, valvonta ammatillistui.

Perheiden omistukseen perustuva pienmetsätalous vahvistui **1922** annetulla asutuslailla, jolla turvattiin maaseudun tilattoman väestön asettuminen paikoilleen. Väestö turvasi metsätöiden kausityövoiman. Samana vuonna annettiin laki, jolla puun myyntituloerotuksesta siirryttiin pinta-alapohjaiseen tuottoerotukseen.

7.3 Yksityismetsätaloutta edistetään

Metsälakiuudistus synnytti neuvonnan 1928. Säädettiin yksityismetsälaki, laki metsätalouden neuvonnasta ja metsänparannuslaki. Julkinen ohjaus laajeni neuvontaan ja taloudellisiin kannustimiin. Nykyisten metsäkeskusten edeltäjät metsänhoitolautakunnat saivat alkunsa ja niiden toimintaa ohjasi Keskusmetsäseura Tapio ja ruotsinkielisellä puolella Förening för Skogskultur. Asetuksella säädettiin metsänhoitolautakuntien määräksi 18 sekä niiden lainvalvonnan ja edistämistyön tehtävät. Skogskultur oli itsenäinen yhdistys vuodesta 1910, mutta siitä tehtiin keskusmetsäseura 1922. Sitä ennen Tapio ja Skogskultur olivat hoitaneet ruotsinkielisiä metsänomistajia.

Metsänparannuslain toimeenpano organisoitiin keskusmetsälautakuntien tehtäväksi ja niihin perustettuihin suonkuivausosastoihin. Suonkuivausosasto muuttui 1929 metsänparannusosastoksi ja yhdeksäksi metsäparannuspiiriksi.

Metsänhoitajat työskentelivät Tapion perustamisen alkuaikoina valistustehtävissä: tuotettiin arvioita metsävaroista, osallistuttiin maatalousseurojen mukana maatalousnäyttelyihin, tuotettiin valistusaineistoa ja kannustettiin isäntiä perustamaan metsänhoitoyhdistyksiä.

Metsänhoitolautakuntien tehtävänä oli antaa metsänomistajille ammattiapua ja neuvoja metsänhoidollisissa ja muissa metsätaloudellisissa tehtävissä sekä puunmyynneissä. Lisäksi niiden tuli laatia metsätalous-, metsittämis- ja suonkuivaussuunnitelmia sekä valvoa valtion myöntämien metsänparannusvarojen käyttöä. Myös hakkuukypsyuden tunnusmerkistön määrittely ja tulkinta yksityismetsissä oli metsänhoitolautakuntien tehtävänä. Ainakin ruotsinkielisillä alueilla lautakuntien metsänhoitajat toimivat aktiivisesti 30-luvulla näissä asioissa.

Lain valvonta ja metsänhoidon neuvonta oli saman yksityisoikeudellisen järjestön vastuulla, mikä oli silloinkin varsin erikoinen ratkaisu. Maakunnallinen itsehallintoon perustuvan organisaation, metsänhoitolautakuntien ja niiden seuraajien, johtokunnissa on metsänomistajilla aina ollut enemmistö. Se oli aikoinaan ennakkoluuloton ratkaisu ja osoittautui vuosien varrella hyvin onnistuneeksi.

Ojaa tehdään järeillä välineillä. Kuva Pohjois-Karjalasta vuodelta 1958. Luston kokoelmat.

Metsänhoitoyhdistysten määrä lähti kasvuun metsänhoitolautakuntien toimiessa katalyyttinä ja vasta perustetun MTK:n metsäpoliittisen valiokunnan kannustamana. Vuonna 1929 toimi 86 metsänhoitoyhdistystä, joiden määrä lisääntyi kymmenessä vuodessa 325:een. Yhdistykset omaksuivat niitä metsänhoidon neuvonnan tehtäviä, joihin metsänhoitolautakuntien resurssit eivät riittäneet.

39-45 sodat. Polttopuun tarve kasvoi nopeasti, koska se korvasi tuontipolttoaineita, jopa autot kulkivat pilkkeellä. Halkopula johti polttopuun hankinnan julkiseen säätelyyn: säädettiin laki polttopuun saamiseksi ja hinnoittelu määrättiin kansanhuoltoministeriölle. Keskusmetsäseurat laativat hakkuutavoitteet ja metsänhoitolautakunnat maastoutuivat ne metsälökohtaisiksi.

Valtioneuvosto teki päätöksen 1943 sahatavaratuotannon säännöstelystä ja luovutusvelvollisuudesta. Sinänsä puukauppa säilyi vapaaehtoisena. Puukauppaa valvomaan määrättiin 12 metsäkaupan tarkkailijaa Keskusmetsäseurojen Tapion ja Skogskulturin metsänparannuspiireistä.

Huhtikuussa 1945 tuli voimaan laki turvata puunsaanti teollisuudelle. Sen nojalla vahvistuivat hinnat ja hakkuuohjelmat kausille 1945-46 ja 1946-47. Ohjaavaksi viranomaiseksi perustettiin metsänhoitolautakunnittaiset puulautakunnat, joissa oli edustus metsänomistajilla, teollisuudella ja metsätyöväellä

1950-luku oli metsänhoidollisen innostuksen aikaa. Metsänomistajien neuvontaa tehostamaan perustettiin 1950 annetulla lailla joka pitääjään lakisääteinen metsänhoitoyhdistys. Metsäparannus sai lisää varoja. Korkeasuhdanne kasvatti hakkuita ja metsätuloja sekä sitä myötä myös metsänhoitotöitä räjähdysmäisesti.

Lain valvonta oli sotien jälkeen vielä vähäistä ja metsäammattilaisten aika meni asutustilojen metsien käytön ohjaukseen. Metsänhoitoyhdistyslain säätämisen ja samana vuonna toteutetun metsämarssin jälkeen alkoi ennennäkemätön metsänhoidollinen innostus.

Tapion organisoima Metsämarssi 1952 oli yksi mittavimmista ja näyttävimmistä metsätalouden neuvonta- ja viestintätempauksista maassamme. Metsämarssissa oli tavoitteena saada perheet kiinnostumaan metsänhoidosta. Tempaus onnistui varmasti yli odotusten.

1960-luku oli puuntuotannon voimaperäisen lisäämisen aikaa. Keskusmetsäseura Tapio käynnisti 1961 TT "tuottamaton tuottavaksi" - metsämarssin valmistelun. Tavoitteena oli kaksinkertaistaa metsänviljely yksityismetsissä. Parin vuoden valmistelujen jälkeen metsämarssi pantiin toimeksi vuosina 1963-65. Tavoite toteutui yli odotusten. Marssin nimeä kantavaa kourukuokkaa käytetään vieläkin avojuuristen taimien istutuksessa. Marssi käynnisti myös laaja-alaisen metsänomistajakoulutuksen, jonka vaikuttajana ja vetäjänä toimi legendaarinen hahmo Aarre "Ville" Aro. Ks. kaskut lopussa.

MERA-ohjelma kolminkertaisti metsäteiden rakennuksen sekä kaksinkertaisti soiden ojituksen ja taimikonhoidon. Myös metsänviljely ja lannoitus lisääntyivät huomattavasti. Metsänhoito-ohjelmien toteuttamiseen tarvittiin huomattavaa valtion rahoituksen lisäämistä. Sitä varten tarvittiin myös koko metsälain säädännön tarkistamista.

Metsänhoitajien aika kului 60-luvulla tupailloissa, joissa näytettiin Tapion tuottamia elokuvia ja myöhemmin diasarjoja. Piirimetsänhoitajan hommana oli hoitaa puheet. "Tupailloissa meni iltakaudet. Päivät kuuluivat lainvalvontatehtävissä, katselmuksia pidettiin joka kuukausi", lahtislainen piirimetsänhoitaja Tapio Jusko kuvaili töitään.

"Kerran tupaillassa elokuvaprojektori pani wow-wow, kun jännite verkossa vaihteli. Naapurin isäntä käynnisti puimakoneen," piirimetsänhoitaja totesi kuin pastori kinkereillä.

Toisella kerralla elokuvassa esiteltiin kanadalaista puunkorjuuta. Kuvassa harvesteri - puun pystyyn karsiva kone pui puuta. Isännät katselivat ihmeissään näkyä, kunnes eräs heistä tuumasi, että "meidän metsään ei ainakaan ikinä tule tuollaista striptiisi-konetta".

Metsänhoitolautakuntien koulut siirtyivät opetushallituksen alaisiksi oppilaitoksiksi. Metsänomistajien neuvonta muuttui koulutukseksi. Piirimetsänhoitajan aikaa meni myös vakuustalletusten valvontaan. Niitä jouduttiin peräämään. Metsänomistajien koulutus organisoitui pikkuhiljaa neuvonnan kokonaisuudeksi.

Maaseudulla kierteli 1950- ja 60-luvuilla rahatukun kanssa joukko aktiivisia maanostajia. Nämä "isänmaan parturit" ostivat rahapulassa olevilta isänniltä metsäpalstoja tai kokonaisia tiloja ja putsasivat ne puista. He tekivät suoranaisia ryöstöhakkuita. Vanhan lain mukaan hakkuita ei voinut pysäyttää kuin metsänhoitolautakunnan päätöksellä ja se tuli aina liian myöhään.

7.4 Lait remonttiin

Uudistettu yksityismetsälaki 1968 antoi piirimetsänhoitajalle oikeudet keskeyttää hakkuut. Lakiin tuli myös vakuus uudistamistöiden turvaamiseksi avohakkuun jälkeen. Vakuutena oli isännän nimissä tehty pankkitalletus, josta metsäkeskus vapautti varoja tehtyjä uudistamistöitä vastaan. Vakuustalletus oli siis isännän rahaa, mutta sitä sai vapautettua tililtä vai metsälautakunnan hyväksymien toteutusselvitysten perusteella.

Vuoden 1968 lakiuudistuksessa remontoitiin yksityismetsälain lisäksi metsänparannuslaki ja laki metsälautakunnista. Laissa metsälautakunnista toteutui merkittävä periaatteellinen muutos. Uusittuihin metsälautakuntien Keskusmetsälautakuntien johdokuntiin tuli metsänomistajien lisäksi muiden tärkeimpien sidosryhmien edustajat. Nimet muuttuivat keskus- ja piirimetsälautakunniksi.

1970-luvulla ympäristötietoisuus heräsi ja ensimmäiset oireet ristiriidoista ilmenivät metsätalouden ja muun yhteiskunnan välillä. Metsäpolitiikan päämääränä oli edelleen lisätä puuntuotantoa. Rinnalle tuli edistää puun markkinoille tuloa. Aktiivinen metsäpolitiikka oli kuitenkin jämähtänyt paikoilleen. Se oli osasyys vuosikymmenen jälkipuoliskolla roihahtaneisiin ristiriitoihin toimintaansa käynnistäneiden ympäristöliikkeiden kanssa.

Vieremän Talaskankaalla protestoitiin näyttävästi vanhan metsän hakkuutta vastaan.

Metsänhoitoyhdistykset alkoivat irtautua piirimetsälautakuntien holhouksesta. Yhdistyksiin nimettiin toiminnanjohtajat ja kotitoimistot muuttuivat omiin toimistotiloihin, joissa parhaimmillaan oli vähintään osa-aikainen toimistonhoitaja. Piirimetsänhoitajien tehtävänä oli edelleen lainmukaisuuden valvonta, jota hoidettiin 90-luvun lakimuutokseen muun muassa toimimalla yhdistysten tilintarkastajina.

1980-luvulla metsäkonsensus ja organisaatiot alkavat hajota. Tunteita kuohuttivat yhteenotot ympäristöjärjestöjen kanssa. Rivit alkoivat hajota myös metsätalouden sisällä. Tapio ja metsähallitus kiistelivät valtasuhteista. Verolainsäädäntöön saatiin porkkana, jolla metsänuudistamisen tulokset parantuivat. Jos uudistusaloille ei ollut hoidon tarvetta, niille myönnettiin merkittävä verovapaus. Se muuttui myöhemmin veronhuojennukseksi.

Lainvalvonta siirtyi 80-luvun loppupuolella systemaattisiin otantatarkastuksiin ja ohjautui omaksi tehtäväkseen metsäkeskuksissa. Lainvalvonnassa ote asteittain väheni. Viimeinen kunnollinen kiista metsälain valvonnasta käytiin Pukkilassa, siinä lainvalvonnalta riisuttiin aseet. Lopulta yksityismetsälaki muuttui niin, ettei vakuutta enää tarvittu.

Laki keskusmetsälautakunnista ja piirimetsälautakunnista annettiin 1987, metsänparannuspiirit yhdistettiin piirimetsälautakuntiin. Myös Tapion ja Skogskulturin metsänparannusosastot lakkautettiin.

Metsätalouden kehittämisohjelma Metsä 2000 alkoi hyvän innostuksen vallassa. Käytännössä vaikutukset jäivät hyvin vähäisiksi. Neuvonta kehittyi, kunnes 90-luvun

rahoituskriisissä siitä oltiin valmiit tinkimään, Tapionkin neuvonnan toiminto lakkautettiin. Tilakohtaisten metsäsuunnitelmien peittävyden tavoitteeksi asetettiin peräti 90 % ja suunnittelukierron piti kattaa yksityismetsät. Toisin kävi, kun resursseita tinguittiin 90-luvun laman seurauksena.

1990-luvulla luonnonhoito tuli osaksi metsäpolitiikkaa. 90-luvulla uudistui keskeinen metsälainsäädäntö. Metsäpolitiikan päämääränä oli edistää metsäluonnon hoitoa ja biologista monimuotoisuutta yhdessä puuntuotannon turvaamisen kanssa.

Yksityismetsälain mukainen vakuustalletus lopetettiin 1991. Kun lainvalvonnalta oli samanaikaisesti viety aseet ja toisaalta ympäristöjärjestöarvojen voimakas korostaminen tekivät kaikenlaisen metsän käsittelyn mahdolliseksi, tuloksena oli puuntuotannollinen katastrofi. Metsänuudistamisen tulokset romahtivat. Taimikot jäivät rempalleen. Puuntuotantoon alettiin kiinnittää huomiota vasta vuosikymmenen lopulla Kansallisessa metsäohjelmassa.

1991 Metsähallituksesta annetun lain ja metsäkeskusasetuksen muutoksella metsähallitus lopulta syrjäytettiin 130 vuoden jälkeen yksityismetsätalouden ohjauksesta. Keskusmetsälautakunnista tuli metsäkeskuksia ja tehtäviä tarkistettiin vähän.

1992 Rio de Janeirossa pidetyssä YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa sovittiin periaatteista, jotka ovat hallinneet metsäpolitiikkaa näihin päiviin. Metsätalouden ympäristöohjelma laadittiin 1993-94. Sitä seurasivat metsälainsäädännön uudistukset 1996-97.

Yhä useampi jäsen saa leipänsä luonnon hoidosta. Kuvassa lähderetkeilyn osanottajia toukokuussa 2006.

8 ARVIOINTIA

8.1 Jäsenkyselyn tulokset eivät hemaise

Historiikin kirjoittajat päättivät kysellä jäsenkunnalta arviota yhdistyksen toiminnan onnistumisesta. Kysely lähetettiin sähköpostilla kaikille sadalle jäsenelle. Vastauksia saatiin 22.

Lyhyt kysely keskittyi toiminta-ajatuksen kahteen keskeiseen osaan

- sivistyksellisten ja ammatillisten pyrkimysten edistäminen
- ja taloudellisten etuuksien valvominen.

Arviota pyydettiin asteikolle 1-5 alla esitettyihin kysymyksiin.

Kysymys	Keskiarvo	Vaihteluväli
Miten taloudellisten etujen ajaminen on onnistunut yleensä vuosina 1985-2005?	2,8	1-4
Miten taloudellisten etujen ajaminen on onnistunut yleensä vuoden 1998 (lakkovuosi) jälkeen?	3	1-4
Miten taloudellisten etujen ajaminen on onnistunut omalta kohdaltasi?	2,9	1-4
Miten ammatillisten ja sivistyksellisten pyrkimysten edistäminen on onnistunut vuosina 1985-2005?	3,5	1-4
Miten ammatillisen yhteenkuuluvaisuuden kehittämisessä on onnistuttu vuosina 1985-2005?	3,1	1-4
Miten tiedottaminen jäsenistölle on onnistunut vuosina 1985-2005?	3,5	1-4

Arvioita toiminnan tuloksista voi pitää korkeintaan tyydyttävänä. Erityisesti kirjallisessa palautteessa arvostettiin ammatillisten pyrkimysten ja jäsenkunnan yhteenkuuluvaisuuden edistämistä. Ehkä eniten jäsenkunnan arvostuksesta kertoo vastausprosentti 22!

Yhdistyksessä on jäseninä melkoisesti myös ei-metsäkeskuslaisia. Heidän tuntojaan yhdistyksen toiminnasta kuvannee yhden jäsenen kommentti: "Yhdistys on keskittynyt vain metsäkeskusten/Tapion metsänhoitajiin. En kuulu kyseiseen porukkaan. Mielestäni yhdistys ei ole toiminut koko jäsenkunnan etujen mukaisesti."

Valistunut jäsenkunta tiedostaa, että taloudellisten etuuksien ajamisessa toimitaan metsänhoitajaliiton kautta ja avulla. Tärkeimmäksi yhdistyksen ansioksi nähdään, että metsäkeskusten ja Tapion metsänhoitajien asiat ovat nykyisellä painoarvolla esillä Metsänhoitajaliiton toiminnassa. Akavalainen ajattelu näkyy kyllä jäsenkunnan toiveissa: "Yleisellä tasolla tärkeintä olisi ansiotulojen verotuksen lieventäminen ja tavanomaiseen elämiseen liittyvien veronluonteisten maksujen vastustaminen, kuten asuntojen kiinteistövero, ajoneuvovero, katumaksu, ruuan arvonlisävero, bensaverot yms."

Lakkoilu 1998 repi rivit pahasti hajalle. Jäsenistöstä menetettiin kolmannes. Yhdistyksen arvostus metsäkeskusten johtajien silmissä menetettiin eikä sen aiheuttamasta ammatillisen yhteenkuuluvaisuuden romahduksesta ole vielä toivuttu. Lakko epäonnistui myös tulosten puolesta, joskin YMEF ei epäonnistumisen syihin voinut silloin luultavasti paljonkaan vaikuttaa.

Parhaimpana antina koetaan matkat ja retket ja vuosikokouksen konjakki. "Kyllä YMEF:stä kuitenkin ensinnä tulee mieleen ammatillinen yhteenkuuluvuus, hyvät retket ja vasta sitten edunvalvonta."

"Käytännössä toiminta on jäänyt laskun ja parin tiedotteen saamiseen vuosittain. Etupolitiikka on rajoittunut ydinryhmän etujen ajamiseen."

8.2 Konkareilla erilainen käsitys

Muutamille yhdistyksemme veteraanivaikuttajille lähetettiin pyyntö arvioida sanallisesti yhdistyksen toimintaa ja kirjata ylös työhön tai yhdistykseen liittyviä hauskoja tapauksia (ks. liite).

Yksityismetsätalouden Metsänhoitajat r.y:n toimintaa pidettiin 1960-80-luvuilla hyvin tärkeänä. Kun inflaatio laukkasi paljon nykyistä nopeammin erityisesti 70-luvulla, palkkakehityksessä mukana pysyminen, vertailutiedon tuottaminen ja kuopista neuvottelemine, teettivät etujärjestöissä paljon työtä.

Yksityismetsätalouden Metsänhoitajat r.y. tarjosi ja tarjoaa edelleen yhteys- ja vaikutuskanavan asioita hoitamaan Metsänhoitajaliittoon ja edelleen AKAVAan. Edustukset Metsänhoitajaliiton hallinnossa ovat mahdollistaneet riittävän liiton tuen. Tässä yhteydessä on erityisesti mainittava liiton toiminnanjohtaja Tapio Hankalan merkittävä ja pitkäaikainen panostus yhdistyksen hyväksi. On varmasti YMEF:n ansiota, että metsäkeskusten ja Tapion metsänhoitajien asiat ovat nykyisellä painoarvolla esillä metsänhoitajaliiton toiminnassa.

Alasajon kautena 1990-luvulla yhdistys teki aitoa edunvalvontaa. Työjärjestyksiä koskevilla remonteilla ja taloudellisten etuuksia ajamisessa on pärjätty kohtuudella.

Pienillä resursseilla ei tämän parempaan ole pystynyt, eikä halukkaita tekijöitä ole ollut. "Minusta YMEF on olosuhteet huomioon ottaen toiminut yllättävänkin hyvin. Toivottavasti aktiiveja riittää jatkossakin, siitä kaikki on kuitenkin kiinni. "

Erytyisesti eläkeasioissa järjestötyö on tuottanut oikeudenmukaisuutta, tilanteessa, jossa lisäeläkejärjestelmän etuudet takautuvasti heikentyivät. Järjestöt ja jäsenet ovat oikeusprosessein joutuneet ajamaan etujaan.

"Kyllä YMEF:stä tulee ensimmäisenä mieleen ammatillinen yhteenkuuluvuus, hyvät retket ja vasta sitten edunvalvonta", kuului kiteytettynä yhden konkarijäsenen arvio yhdistyksen toiminnan tärkeydestä jäsenille.

8.3 Mitä sitä sitten kun?

Vain kaksi kolmasosaa potentiaalisesta jäsenkunnasta näkee yhdistyksen tarjoavan pienelle jäsenmaksulle vastinetta. Eivätkä jäsenmaksun maksajatkaan ole kovin tyytyväisiä toimintaan.

Keskeinen kysymys on miten yhdistyksen toiminta saadaan uusiutumaan. Nyt toimintaa ylläpitävät vanhat konkarit. Muutos vaatisi nuoria jäsenistöön ja järjestötoimintaan. Eikä se ole kovin "seksikästä".

YME:n tulevaisuus on kytköksissä työnantajiemme menestykseen. Tässäkään mielessä tulevaisuus ei näytä kovin lupaavalta. Johdolta tarvittaisiin rohkeita päätöksiä, joilla metsäkeskusorganisaatiosta kehittyisi iskukykyinen palveluorganisaatio. Sellaista yksituumaisuutta ja kaukokatseisuutta kolmestatoista metsäkeskuksesta ja Tapiosta tuskin löytyy, jolla aleneva valtionapu voitaisiin korvata kilpailukykyisillä ja asiakkaiden rahoittamilla palveluilla.

Rahoituksen tiukentuessa välit tuppaavat kiristymään. Tapellaan samoista rahoista ja liiketoiminnassa samoista asiakkaista. Tämä näkyy jo tänä päivänä metsäkeskulaisten ja tapiolaisten metsänhoitajien välisenä nokitteluna. Yksi yhdistyksen perustarkoituksista ei tunnu toteutuvan. Emme osaa soutaa tätä kirkkovenettä.

Meidät on tuomittu hiljaiseen hirttosilmukkaan, jonka jäsenistö on itse itselleen solminut. Rohkeilla muutoksilla 90-luvulla olisi ollut mahdollista rakentaa sellainen organisaatio, joka olisi siihen kyennyt. Sitä mahdollisuutta meille ei enää anneta, se tulee, jos on tullakseen.

LIITE

Tässä muutaman vaikuttajan ja jäsenen, Arvi A. Koiviston, Mauri Hyytiän, Jaakko Kaipaisen ja Sakari Rantalaisen muisteloita. Sekaan olen sotkenut vähän omianikin.

Valistus säilyi pitkään Tapion perustehtävänä. Metsämiesurani saattoi saada sytykkeen ensimmäisestä näkemästäni Tapion tuottamasta elokuvasta joskus 50-luvun lopulla. Toivalan metsäkoulun "auditorio" oli täynnä navetan ja pihkan hajuisia ukkoja. Naisia ei tainnut olla ainuttakaan. Pimeässä salissa valkokankaalle heijastettu 16-millinen elävä ja puhuva kuva oli kymmenvuotiaan pojannassikan mielessä ihme. Filmin sanoma oli vahva. Metsäasioita täysin ymmärtämätön pikkupoikakin tajusi, että tässä on suurista asioista kyse. Lepikot kannattaa istuttaa kuusikoiksi ja taimikot hoitaa, jotta niistä varttuisi kunnollisia tukkileimikoita. Finlandian soidessa hinaaja veti tukkilautat sahalle, jossa raamit halkoivat tukkia lankuiksi ja laudoiksi. Tällä lailla rakennetaan turvallinen Suomi.

Metsänhoitoyhdistyksen neuvojat leimasivat, istuttivat ja hoidattivat taimikoita ja järjestivät leimauskilpailuita. Ehkä vähän elokuvan näkemisen jälkeiseltä ajalta ovat ensimmäiset muistoni leimauskilpailujen kilpailukorttien tarkistamisesta. Osanottajia oli satoja. Tarkastusta nopeutettiin lävistämällä vanhalla partakoneen terällä shapluuna kilpailukorttiin. Tarkastus sujui vikkellään merkkamalla lävistyksen päältä sinikynällä oikeat ja punakynällä väärät vastaukset. Näin sain hankittua taskurahat makeisten oston.

Ensimmäisiä mieleeni jääneitä juttuja legenda jo eläessään persoonista oli Tapion koulutusosaston päällikön Olavi Mattilan tositarina Ville Aron ratikkamatkasta. "Ville nousi Stockan pysäkiltä töistä kotiin palatakseen ratikkaan. Edessä paripenkillä istui yksin herrasmiehen näköinen mies. Pari pysäkkiä myöhemmin ratikkaan nousi toinen herrasmies, joka pahasti änkyttäen kysyi Villen edessä istuvalta kaverilta "a ..a.. anteek..anteeksi, o..o..onkohan tä..tä..tä..tämä paikka vappaa. Edessä istuva ei vastannut vaan tuijotti tiukasti eteensä. Tulija toisti kysymyksen vielä pahemmin änkyttäen. Eikä istuja reagoinut millään tavalla. Ville lopulta tuskastui ja totesi istuimen olleen jo pari pysäkkiväliä tyhjä "olkaa hyvä vaan". Muutaman pysäkkivälin päästä änkyttäjä poistui ratikasta. Ville päätti vähän nuhdella huonosti käyttäytynyttä matkustajaa "olisittehan voineet vastata kohteliaaseen kysymykseen". Tähän edessä istunut herrasmies totesi "jo..jo..jo..jos..mi..mi..mi..minä..o..o..olisin ..y..y..rit..tt..ttänyt jo ..jo ..jotain ..sa ..sa..noa, o ..o ..olisin ..va ..va..varmaan saanut turpaani.

Ruotsiin suuntautuneesta retkeilystä 1982 jäi monia hauskoja tilanteita mieleen. Eräs sellainen liittyi vaatetukseen. Jönköpingissä majoituin todellisen herrasmieskollegan kanssa samaan kämppään Esso Motorest-motellissa. Huone oli katutasossa keskellä pitkää käytävää, jossa oli jatkuva trafiikki. Aamulla kollega alkoi vaihtaa yöpuukua fiinimpiin asusteisiin ja riisuutui pikkuhoususilleen. Silloin minulla iski Hyytiä-

lästä tuttu forstilainen kujeiluvietti päälle! Uskottelin kämppikselle kuulleen avaimen kolahduksen käytävältä. Pyysin häntä vilkaisemaan. Hän teki niin. Vetäisin samalla oven kiinni ja hyppäsin ikkunasta Esson pihalle avaimet mukana. Kun hetken kuluttua tulin käytävälle, jossa parhaillaan tepasteli pari ruotsalaisimmisiä silmät selällään ja kämppis neuvottomana ja hämillään koputellen oveamme kalsareissaan, en voinut muuta kuin nauraa katketakseni. Mistä hän herra tulee ja minne menee tuossa asussa, pohtivat varmaan ohikulkijat.

Jatkojuttu: siihen aikaan ravintolaan pukeutuminen oli välttämätöntä - nythän ei ole niin väliä. Kämppikseni kesti kuin mies pilailun. Lupasin tarjota hänelle illallisravintolassa kunnon moukut. Menimme ravintolan ovelle, minä pikkutakissa ja kämppis siistissä slipoverissa kravatteineen. Mutta katso! Iso kämmen tuli kämppikseni kasvojen eteen ja portsarilta sisäänpääsykielto, koska hänellä ei ollut pikkutakkia. Oltiinhan hienossa ruotsalaisessa tanssiravintolassa. Tätä kollega ei enää kestänyt vaan häipyi paikalta. Mutta hienoa yhteenkuuluvuutta ja henkeä osoittaa se, että paljon myöhemmin yöllä istuimme samassa pöydässä, hän tyylikkäässä puvussa naureskellen näille aamun ja illan kohtauksille ja maistellen tyytyväisenä tarjottua moukkua.

Hyvin miellyttävänä kokonaisuutena on jäänyt mieleen yhdistyksen 30-vuotisretkeily Etelä-Karjalassa 1985, jolloin osanottajille jaettiin muistoksi komeat kuksat kai-verruksineen. Silloin liikuttiin Karjalan kunnailla ja koivikoissa sään suosiessa koko ajan arvovaltaisen osallistujajoukon K. Kuuselan, P. Mikolan, J. Raulon, P. Takalan, V.J. Palosuon ja T. Matilaisen ottaessa aktiivisesti osaa keskusteluihin.

Mieleen painuvin retkeily oli 30-vuotis juhlaletkeily Saimaalla. Yleensäkin YMEFin toiminnassa parasta ja konkreettisinta antia jäsenille ovat olleet ammatillisen edistämisen nimissä tehdyt retkeilyt. Juhlapuhujaksi oli kutsuttu ministeri agronomi Toivo Yläjärvi. Puheensa aluksi hän ihmetteli: "On se kumma, että metsänhoitajat pyytävät agronomia juhlapuhujaksi".

Hallitus päätti järjestää toiminnan suunnittelupalaverin maakunnassa. Mentiin yöjunalla Rovaniemelle. Sampo Honkanen oli organisoinut matkan Tuntsan kautta Värriöön yhteismetsän kämppelle, jossa hallitus kokoontui. Oli upea keväinen sää. Ajoimme moottorikelkoilla rajan tuntumaan "ihailemaan" Kovdorin myrkkysavuja" hohtavien hankien ja puuttomien tunturin lakien kautta. Perillä majoittujia odotti lähes lumeen hautautunut kämppä. Illalla otettiin makeat löylyt tilavassa saunassa. Yritys kahlata jo solisevaan lähipuroon muuttui munasilleen kävelyksi lumihangessa kainaloa myöten. Mutta ei tappioita! Muhkeat kattilalliset kämpän isännän taatusti laadukasta poronkärjistystä pitivät nälän loitolla ja kokousasiatkin olivat valtakunnan skaalassa. Mikäs oli takan loimussa, olivathan Pertti Mäki-Hakolan ja Karen Wik-Portinin ahkiassa kulkeneet juomat säästyneet ennakoivalta laaduntarkkailulta. Kokouspaikkaa voin vieläkin suositella.

Savonlinnassa ja Savossa retkeiltiin 2001. Onnistumisen tunne syntyy ennen muuta läheisestä toveruudesta, joka näillä retkillä on käsin kosketeltavaa. Lapista lasku-

varjojääkärien perinnepäiville Uttiin matkalla ollut, silloin yksityismetsätalouden palveluksessa työskennellyt metsänhoitaja, poikkesi morjestamaan etelän miehiä ja osallistui päivän retkeilyyn. Illalla majoitimme lammen rannalle hirsimajaan ja muistelimme menneitä. Siinä yön kapreessa muistelot kääntyivät laulun puolelle: metsä- ja merimieslaulut käytiin läpi ja lopuksi Sillanpään marssilaulu, josta loppua ei kuitenkaan ollut tulla millään.. sama kaiku on askelten, kyllä vaistomme tuntee sen...

Aamulla herätessäni ensimmäisenä tarkistin tappiot. Laskuvarjojääkäri nukkui kuten karuissa olosuhteissa kuulukuinkin lattialla tyynynä jalkalista. Pää oli kummallisessa asennossa jalkalista vasten, mutta henki kulki ja uni maittoi. Emme saaneet häntä hereille aamiaiselle, joten matka Uttiin jatkui iltapäivällä tyhjin vatsoin. Ei siis tappioita.

Elokuussa 2004 - Seppo Revon ollessa puheenjohtajana - Ymef järjesti Turun puolella jälleen hienon retkeilyn, johon osallistui kymmenen kollegaa Ruotsin metsähalinnosta ja yksityispuolelta. Retkeily oli hyvin suunniteltu eikä sitä päässyt pilaamaan ajoittainen kaatosadepää. Viimeinen ilta vietettiin Nauvossa merellisessä ympäristössä. Syötiin loisteliaa illallinen asiaan kuuluvine ruokajuomineen. Kokki esitteli kaikki ruokalajit ja paikallinen pelimanniyhtye esitti parasta saaristolaisista repertoariaan, yhteislaulut på svenska och finska kajahtelivat tummuvaan elokuun yöhön. Jatkot sujui laituritanssien merkeissä. Laulukykyisin piti musiikista huolen. Tyttöjen vähäisyydestä johtuen jotkut tanssivat härkäparina rantahietikolla. Kaikki ruotsalaiset olivat mukana jatkoillakin ja yössä oli eksoottista tunnelmaa.

Retkeily jatkui sateessa ja tunnelma oli vaisumpi kuin aiemmin. Sitten tuli päätöshetki Ruissalossa ja puheenjohtaja lausui lyhyen ruotsin oppimäärän antamalla varmuudella kiitospuheensa lopuksi elämään jäävät sanat, jotka liittyivät päivän teemaan: "Me hyvät kollegat olemme kuin liito-oravat, päivällä lepäillään, yöllä olemme aktiivisia". Päätellen ruotsalaispöydässä kuuluvasta naurunremahduksesta Sepon svenska ymmärrettiin ja oltiin samaa mieltä!

KIRJALLISUUS

Ollonqvist Pekka, 1998. Metsäpolitiikka ja sen tekijät. Metsälehti Kustannus.

MOSSE puolimatkassa - monimuotoisuuden tutkimusohjelman (2003-2006 välitulokset. MMM:n julkaisuja 14/2004.

Roiko-Jokela Heikki (toim.), 1997. Luonnon ehdoilla vai ihmisen arvoilla. Ateena Kustannus.

Reunala Aarne ja Heikinheimo Matti, 1987. Taistelu metsistä. Kirjayhtymä.

Viitala Juhani, 2004. Metsäpolitiikan valtaa ja vääntöä. Tietosanoma.

Matilainen Toivo, 1985. Yksityismetsätalouden Metsänhoitajat - Enskilda Skogsbrukets Forstmästare r.y. 30-vuotta.

Tuokko Kaino, 1992. Metsänparantajat kansakunnan asialla. Saarijärven Offset Oy.

“Metsätaloutta ei ole metsien varovainen ja summittainen säästäminen vaan niiden luonnonmukainen, järjestelmällinen kasvatus ja huolellinen uudistaminen.”

*C.F. von Fieandtin oppikirjan mottolause
vuodelta 1848.*